Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cod. Aug. perg. 202

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [9. Jahrh.]

Libellus passionum

urn:nbn:de:bsz:31-97858

Visual Library

N. 12. Passio xpōfori :- 12 N. V. 87

Incipiunt capitula libellum hujus passionis

I cap Passio sci christophori qd e viii kl aug

II Passio sci clementis pap quod e viii k dec

III Passio sci ciriaci diac qd exiuit VI. ID. AVG

IIII Commemoratio de miraculis sci genesii mar

V Pas sco reuiti modesti et crescentie qd e iiii k iul

VI Conuersatio sce iustine uir cu ceteris scis

VII Vita et pus sci leudegarii epi qd exiuit VI. no. octob

VIII Inuentio corporis sci stephani pro martyris

VIIII Pus sce pelagie uirg qd e vii kl nouem

X Conuersatio et penitentia alie sce pelagie

In nomine di patris et filii et sps sci. a et co.
Hunc libellum ego reginbertus scriptor seruorum
di seruus. Cum permissu et uoluntate seniorum
ad seruitium di et sce marie. Ceterorumq: scorum
quibus in aula seruitur meo studio ac labore con
feci. Eumq: usibus fratrum in ibi dō famulan
tium aptari et conseruari deposco. Perq: dm
oprestor ut nulli a quoquam extra monas
terium donetur aut prestetur. Nisi qui ibi
fidem et ignus dederit: donec eum sanum
et saluum suo loco restituat.

Lib' augie maioris.

INCIPIT PASSIO SCI XPOFORI QUOD EST VIIII KL AUG

Tempore illo regnante dagno In ciuitate samaen homo ue
nit de insula genus canineorum ostensum est ei a dno ut bap
tizaretur baptismo quod ostendit ei dns ihs xps in saeculo suo &
ostensum est ei a dno quo multe generationes habebant
per te credere in dno ihu xpo & uocabuntur filii di uiui

Ipse autem scs & toto corde orans ecce nebula de celo descendit sup
eum & uenit ei uox de caelo dicens electus di uiui accepisti
baptismum in nomine dni scae trinitatis & ingressus
ipse scs in terra syriae orabat dicens Gloria tibi ds
qui a conuertis ignorantes & adducis ad uiam ueritatis
& mutas linguas ferarum & das eis linguam humanam

Et ingressus in ipsam ciuitatem orabat dicens Dne qui
formasti adam & dedisti ei scienciam ut cognoscer & uiam
ueritatis da & mihi seruo tuo ut doceam populum istum qui
in errore e
errauit & orante eo exiit mulier de ciuitate ut ir & ad
orare idolis & uidens ipsum scm cristoforum contremuit
& facies eius mutata est Videns enim corpus humanum
caput autem de cane cucurrit mulier ad ciuitatem da
mabat & dicebat Venite & uidete mirabilia quae
nullus uidit & exierunt turbae multae & uiderunt ip
sum scm stantem iuxta ecclesiam & respiciens ad illum po
pulus uidebant eum orantem & dicentem Dne ds omps
da eis ut credant per me nomini sco tuo & tenens uir
gam in manu sua fixit eam in terra & dixit

dñe ds fac uirgam istam florere & ramos habere & fo
lia; quomodo mutasti in chanan galilee aquā in ui
num; Multi autem uidentes quia uirga illa floruit
crediderunt per illum milia. xuiii. & baptizati sunt
de manu sci cristofari; Audiens aū hoc dagnus rex. mi
sit ad eum du centos milites ut eum exiberent; Vi
dentes aū illum milites orantem timuerunt ad pro
pr are illi; Et misit iterum alios du centos. & ueni
entes ad ipsum uiderunt eum orantem & ipsi ora
re ceperunt cum eo; Complens autem ipse scs oratio
nem suam surrexit; Et dixerunt milites ad eum
domine desiderat te rex uidere; Respondit ad eos
scs cristofarus; Si uoluntati mee. ueniam. si non
non ueniam. tamen uenio uobiscum; Et ingressus
ipse scs ante conspectū dagni; Videns eum rex qm
erat magnus. statim corruit de consistorio ubi se
debat; Et postmodum surrexit & sedens pro tribu
nali interrogauit eum dicens. quis es tu & unde es
aut quod nomen tuum; Respondens scs cristofarus ait. ex natiui
tate mea reprobus dictus sum. post baptismum
aū cristofarus uocor; Dixit rex ad eum. canine.
& facies mala non sacrificas diis meis; Scs aū
cristofarus dixit. Vere bene uocatus es dagnus
quia tu es pars mortis. & coniux patris tui dia
boli; Dii aū quos mihi dicis sacrificare uani sunt;

Oculos habent. & non uident. Aures habent. & non au
dient. nec ipsi qui adorant. eos adiuuare possunt.
Qm̄ aurei & argentei. lapidei. & lignei sunt. Dii aū
qui celum & terram non fecerunt pereant. tu autem
tā quam stultus adoras eos; Utinā audires me & ado
rares dn̄m qui fecit celum & terram. qm̄ potens est libe
rare te de gehenna ignis & dimittere peccata tua;
Ipse autem stultus rex cogitans intra se dicebat; Quo mo
do possum istum qui inter feras nutritus est. uincere
si non inueniam ei diuersa tormenta; Et iussit eum rex
mitti in carcerem. & ecce illi quadringenti milites
uenerunt ante conspectu dagni & iactauerunt arma
sua ante illum dicentes. & nos credimus in dn̄o sc̄i cris
tofari. et adoramus eum; & dixit ad eos rex. Nū quid
& uos inclefficati estis quod ipsum uultis sequi; Venite
& adorate deos meos & do uobis aurum & argentum.
& in honore magno constituam uos; Dixerunt milites
ad eum. Aurum & argentum tuum tecum sit in per
ditione. nos aū semel babtizati sumus & credimus
scam̄ trinitatem; Iratus aū rex iussit eos decollari.
Ipsi aū propter gratiam sc̄i cristofari compleuerunt
martyrium sc̄m; Tunc iussit rex ut uenirent ad
eum puellas duas pulcras & inclaudi cum sc̄o cristo
faro in carcerem. nicea & aquilina; Et promisit eis
aurum & argentum multum ut facerent eum secum

peccare & sacrificare diis; Ingresse sunt autem ad
famulum dī & ubi uiderunt faciem eius tamquam
flammā ignis ceciderunt in facies suas a hora ter
tia usque ad horam sextam; Cum conplisset aūt scs
dī orationem dixit ad eas. leuate filie meae noli
te timere. stare autem habetis ante conspectum
dī qui uos transmisit ad me; Et interrogabat eas
dicens. qd ē artificium uestrum. & respondentes
eas ad eum. ora pro nobis famule dī ut dimit
tat nobis dns peccata nra. opera aūt nra me
returium est. et qd accipiebamus de corpore
nro pauperib; errogabamus. nudos uestieba
mus. esurientes satiebamus. captiuos redime
bamus; Dixit eis scs cristofarus. negate er
go iouem & oma idola ura & cōmunicate mecū
in oratione. & spero in dm meū qm dimittit
uobis peccata ura; Responder ille ad eum
& dixer credimus in dm tuū qm tecum pgim
ad martyrium; Alia crū die iussit illas rex exi
re de carcere. & interrogabat eas dicens. fecis
tis cristofarum sacrificare diis meis & necare
dm suum; Responder ille dicentes. utinā audi
res nos. & adorares dm scī xpofari & necaris deos tuos
qui nihil sunt. Nos aū credimus in dm cristofari; Respondit
rex & dixit ad eas. nicea & aquilina nūquid & uos me leficate

estis de illo grande malefico ut & uos negaretis deos
meos; Cogitate aut propter pulcritudinem uestram
& sacrificate diis meis; Si autem noluerit is male uos
faciam perire a facie terre; Responderunt illae
ad eum & dixerunt; Si uolueris ut sacrificemus diis tuis
iube mundare plateas totas ut exeat preco clamans
ut omnes congregentur in templo quoniam nicea & aqui
lina sacrificare habent diis; Congregatus est autem
populus magnus & dixit rex ad niceam & aquilinam
sacrificate nunc diis meis; Illae autem uenerunt & respicie
bant in carcerem ubi erat inclusus sanctus cristoforus
clamabant ad eum uoce magna dicentes. Ora pro no
bis ut liberet nos dominus ab idolis; Ad ubi ingressae sunt
in templo clamabant idolis dicentes. dii paganorum
audite nos. hoc tertio dixerunt & non erat uox in
illis & dicebant. forte somnium ceperunt & non
audiunt. aut aliquo artifitio operantur et non illis
uocat; Tunc nicea soluit zonam suam & posuit in col
lum iouis. & traxerunt ambe & iactauerunt eum
in terram & confringerunt eum; Similiter fecerunt
& apollonii & dixerunt. si dii estis et aliquid ualetis
leuate & adiuuate uos; Audiens autem rex quoniam nicea & ac
quilina deos eius confregerunt dixit ad illas. Ego uobis
preceperam ut deos meos adoraretis. & non ut conlide
retis eos; Responderunt illas & dixerunt regi;

Nos lapides conlisimus. stulte tales sunt dii tui ut a
mulieres confringerentur; Respondit rex & dixit eis;
Qm uos illum maleficum creditis & lesistis deos meos;
male uos pdam de hoc secto ut cristoforus uideat p
ditionem ura & sacrifice diis meis; Et iussit rex cate
nas ferreas in manib; & pedib; aquiline mitti & ius
sit ea suspendi. et ligare lapidem magnum in pedib;
eius ut membra eius disrumperent; Ipsa au leua
uit oculos suos & uidebat scm cristoforum orantem.
& clamauit ad eu dicens; Adlethadi ora pro me
qm in nomine dni di tui accipio meam coronam;
Postmodum audiuit uocem magna dicente. aquili
na accipies tuam coronam intra ingratia dni tui.
nicea au uidebat ea & orabat dicens. dne sci cristo
fori noli me separare de sorore mea. sed cu ea dig
na me coronare; Et iussit rex ut ueniret nicea an
te conspectu eius. & dixit rex ad ea. adhuc in hac stul
titia pseueras. audi me & sacrifica diis meis ut n
amplius tormenta paciaris quib; passa e soror tua;
Nicea respondit tormenta tua mihi dulcedo e. & mors
tua mihi uita aetna est; Tunc iussit rex ligari ma
nus & pedes eius & dentes singulariter expelli. ut p do
lore respondere n possit, Ipsa au amplius dicebat
ego tormenta tua n timeo; habeo au adiutore dnm;
Iratus au rex iussit exhiberi ligna multa & fieri pira magna;

& iussit eam ibi cremari; Ipsa autem in medio flamme sta
bat & clamabat; Domine qui misisti angelum tuum
in camino tuum puerorum & liberasti eos de flamma
ignis & mihi mitte angelum sanctum tuum ut liber &
me de igne isto & erubescat tyrannus iste cum ira
sua; Tunc solute sunt manus & pedes eius. & stabat
in medio igne & facta est flamma illa tamquam ros qui
de celo discendit; Videns autem tyrannus quod nihil po
terat nocere famulae dei iussit eam decollari & com
pleuit coronam suam. cum sorore sua in testimonium
magnum; Multus autem populus mirabatur glorio
sam passionem ipsarum quoniam uicerunt illum tyrannum
& crediderunt in dominum sancti cristofori & clamabant
dicentes magnus est deus cristianorum; Iratus autem
rex dixit in cor de suo; Si non perdidero hunc ma
leficum maleficiis suis totum seculum ad se habet tra
here ut omnes in illo credant; Et iussit uenire eum
ante conspectum suum & dixit ei; Canine & facies ma
la & turpis usque quo in hac fide stas & quam diu te
possum sustinere. Sacrificas diis meis an non.
Respondit sanctus cristoforus & dixit. Ego uolo adda
cere te in fidem bonam ut relinquas deos tuos qui nihil
sunt. & adores xpm dominum uiuum qui potestatem habet
uitam & mortem tuam; Et dixit rex ad eum adhuc in stulti
tia hac perseueras; Sanctus cristoforus dixit. Non sum

stultus sed sum seruus xpi. tu autem stultus es & insipiens
qui non confiteris dnm. sed confiteris satanan patrem
tuum; Et iratus rex iussit ligari manus & pedes eius
& cedi aduirgas ferreas & mitti in caput eius cas
sidem igneam; Tunc dixerunt tres & consolib;
beatus eras dagne si natus non fuisses; Quoniam tale
tormenta fieri iussisti famulo dei; Tunc iratus rex
iussit eos decollari; Tunc scs cristoforus dixit
ad eum. Si amplius tormenta potueris mihi facere
fac. quoniam mihi uita est & dulciora super melle. Tunc
iussit rex fieri scamnum ferreum secundum statum
eius. & factum est secundum iussionem regis; Posuerunt
eum in medio ciuitatis & iussit eum ibi legari. & uenire
ligna multa & cooperire eum & igne supponi. & ius
sit exibere quadraginta horcas olei & mitti super
flammam; Dixit ad eum scs dei de medio igne. hec
tormenta que mihi facis in tua turpitudine & in dis
tuis; Ego dixi tibi quia non timeo tormenta tua nec
iram tuam; Cum hec dixisset de multitudine flammae scam
nus ille factus est tam quam cera liquiscens; Veniens
autem rex uidit scm cristoforum in medio ignis stantem
& orantem dnm & erat facies eius tam quam rosa noua;
Videns autem rex cecidit in faciem suam a timore magno;
Postquam surrexit dixit ad scm cristoforum. fera ma
la non tibi sufficit peccata animarum quas errare

fecisti ut non sacrificent diis magnis. Sed & omnem
populum meum traxisti ad te; Respondens scs
cristoforus & dixit adhuc multe anime p me credi
tur & sunt dno & tu ipse; Et blasphemauit rex tam
quam stultus & dixit ad scm cristoforum. sic mihi fa
ciant dii mei & sic mihi reddant. si non crastina ho
rce istec p didero animam tuam & ad exemplum omnium
faciam te perire; Alia uo die iussit rex adduci scm
cristoforum & dixit ad eum iam sacrifica diis meis & in
tellege uerba mea ut non tormenta pereas; Scs
cristoforus dixit ego deos tuos ab homeno quia fi
dem habeo quem & in baptismo suscepi; Tunc iussit
rex exibere lignum magnum secundum statum eius & po
ni ante palatium & uocatis militib; iussit famulum
dei cristoforum ad lignum alligari. & uenientes mili
tes [illegible] secundum ordinem ternas sagittas iacta
uerunt super eum ut citius interficeretur; Et dixit
rex uideamus si potest ds eius liberare eum de manib;
meis; Et sagittauerunt eum ab hora prima. usque
ad hora duodecimam; Et credebat rex qui omnes sa
gitte in corpore sci cristofori infixissent; Sa
gitte autem suspendebantur a uento ad dextris atque
sinistris eius & una ex eis corpus eius non contingit;
Et post solis occasum iussit eum ligatum custodire
ne subito a xpianis nocte solueretur; Multus autem

populus xpi anorum expectabat excipere corpus eius;
Alia uero die dixit rex. eamus & uideamus illum male
ficum; Et ueniens rex ad eum dixit ei. ubi est ds tuus
ueniat & liber & te de manib; meis; desagittis
aut ipsis statim exiliens una ingressa e in oculo regis
& excecauit eum; Et dixit scs cristoforus ad eum.
tibi dico tiranne & stulte ego crastina ora
octaua accipio coronam a dno & hoc dns mihi
ostendere dignatus est & ueniunt cristiani &
accipiunt corpus meum & ponunt eum in locum
orationis; Tu aut ueni in locum illum & tolle
terram de illo loco & fac lutum cum sanguine meo
in nomine dni ihu xpi pone in oculo tuo & sal
uus eris & tunc ad ppriauit hora ut coronaretur;
Scs aut cristoforus aperuit os suum in orationem
& dixit; dne ds ms qui eduxisti me de errore
ad scientiam uite hoc qd te rogo presta mihi. in lo
co quo positum fuerit corpus meum n ibi ingredia
tur. ira flam me n famis. n mortalitas mala;
Et in ciuitate illa & illis locis si fuerint ibi malabidi
& demoniosi & ueniunt orant ex toto corde &
pp nomen tuum nominant nomen meum in
suis orationib; salui fiant; Et uenit ei uox de ce
lo & dixit cristofore ubi e corpus tuum &
oma ista co memorantur in orationib;

suis quicquid petierint & saluifiant; Complens
aũ suũ martyrium scs cristoforus coronatus ē
in mē se iulio. sub die. viii. kal augustas; Sunt aũ
numero qui crediderunt in nomine dñi ihu xpi
p scm cristoforum. mil. xlviii. & cxi.; Ut tera
uerũ die dixit rex eamus & uideamus ubi po
suerunt eum. & ueniens in illo loco clamauit
uocem magna dicens. cristofore hostende
mihi uirtutem dñi tui ut credã in eo. & tulit
terram de loco ubi passus ē. cum modico san
gui ne eius & posuit in oculo suo & dixit in nomi
ne dñi sci cristofori & ipsa hora ccptus est ocu
lus eius; tunc rex clamauit uocem magnã di
cens; Gloria tibi ds cristofori qui facis uolun
tatem timentib; te; Et ego ab hodierna die
ponã p ceptũ in omnẽ populum. & in omnẽ
linguã quisque blasphemauerit dñi cristiano
rum gladio puniatur; Et hec oratione consti
tuit scs cristoforus. & dixit; Ds omps bo
nã mercedem redde scribentibus & legen
tib; passionẽ meam.

Martirizatus est aũ scs cristofo
rus sub die. viii. kal augustas

incipit pas. sci clementis epi.

Tertius romane ecle prefuit eps clemens disciplinam petri secutus. Ita morum ornamentis pollebat ut et iudeis et gentib. et omnib. xpianis populis conplaceret. Diligebant ergo eum gentiles quam non exegrando sed ratione reddendo et eorum libris et ceremoniis ostendebat ubi nati et unde nati essent hi quos deos putarent et colerent. et quid egissent vel qualiter deffecissent uita finissent euidentissimis documentis ad struerebat. Ipsos uero gentiles posse indulgentiam adeo consequi si ab eorum cultura discederent docebat. Iudeorum uero hoc ordine gratia utebatur quod patres eorum amicos dei adsereret et legem sanctam et sacratissimam memoraret primumque loco istos habituros instruere si legis sue sacramenta seruassent in eo quod promissum habrahe non negarent in xpo fuisse conplectum. idem quod in semine habrahe dns heredi tandas promiserit omnes gentes. et quod dixerit ad dd. de fructu uentris tui ponam super sedem tuam. et quod per isaiam prophetam confirmauerit dicens. Quod uirgo in utero conciperet et pareret filium cuius nomen uocaretur emanuel. A xpianis uero ideo maxime diligebatur quia singularum regionum inopes nominatim habebat scriptos et hos quos baptismatis sanctificationem mundauerat non sinebat publice fieri mendicitatem esse subiectos. Cotidiana itaque

predicatione medio cres acdiuites admonebat nepa
terentur baptizatos pauperes a iudeis et gentib; stipen
diam publicam accipere & uitam baptismatis sci ficatione
mundam donis gentilium inquinare; his & plurimis huius
cemodi predicationum florib; pollens tam do quam omni
b; hominib; rationabilib; cor placebat; Inrationabi
lib; uero placere nemo potest qui do placere probatur;
Et ideo nontimuerunt iniurias hominum inrationabilium hui
quorum ratio ita erat ut displicerent infidelib; & nontime
rent; Sic factum est ut nec aurilianum nec sisinnum amicos ner
ue impris & pauescerent clemens; nam & dolentillam uirginem
neptem domitiani principis sponsam aurilianum credentem xpo
sacro uelamine ad integritatis perseuerantiam consecrarent;
sed et theodoram sisinnii coniugem conuersam a simulacris do
castitatis propositum prophiteri minime prohiberet
quam uir suus zelo ducens & lam intrantem prosecutus est
studens uidere & audire quid esset proquare uxor eius
ad eclam festinaret; Ubi a clemente xpo oratio fusa est
& collecta dicta est & a populo dictum est amen. statim
sisinnius & cecus & surdus effectus est; Tunc dixit sisin
nius ad seruos suos tollite me hinc cito inter manus
uestras & foras eicite quoniam oculi mei ceci facti sunt. & au
res mee ita effecte sunt surde ut penitus nihil ui
dere et audire preualeant; Pueri autem eius gira
bant cum eo intus & clesiam totum inter populos uiros

ac mulierum. & ad ianuas unde ingressi fuerant ꝑuenire non potuerunt

Sic factum est. ut gyrando in errorem conuerterentur & ad
ad dominam suam teodoram ubi orabat dominum cum domino suo
ꝑuenirent; Et cum uidere & teodora seruos suos por
tantes dominum suum excecatum & gyro uanum laboran ꝑgirum
tes primum quidem declinauit aspectum ab eis putans
eum apertis oculis se aspicere; & mittens unum ex
pueris qui cum ipsa erant ut scirent quid sibi uellent
cum suo domino circumeuntes; Qui respondentes dixe
runt dominus noster uoluit secretum uidere quod non licuit ei uidere
nec audire secretum dei excecatus est & surdus factus
est. nobis quoque hoc imperauit ut eum eiciamus fo
ras. & non nobis conceditur ut eum aliquatenus pro
feramus; Cumque nuntiatum fuisset teodore a puero
prostrauit se in orationem & cum lacrimis cepit pos
tolare a domino ut inde uir suus cum pueris qui eum
portabant exire ꝑmitteretur. & conuersa ad pu
eros qui eum portabant dixit eis; Ite modo &
ꝑducite dominum uestrum ad domum; Ego enim orati
onem meam quam cepi donec explicem non deseram. sed
offerens hostias domino. expletis misteriis prosequar
uos; Cumque habissent pueri dantes ei manum; & cum egres
si essent de ecclesiam ꝑduxerunt eum ad domum. et reuersi
ad dominam suam cecum nuntiantes uirum eius. effectum
& surdum; Theodora uero amplius domino preces lacri

masq; fundebat ut illi diuina misericordia subue
nire; Postmissa aut facta prostrauit se ad pedes
sci clementis theodora dicens uirum suum curas agentem
misteriorum dni nri ihu xpi cetitatem incurrisse
oculorum & utrasque aurium auditum perdidisse.
Tunc beatus clemens uincitur fletu & omnes quierant
simul cum illo deo preces ut funderent. Exoratur quatenus
uiro eius & auditum & uisum reddere dignaretur;
Confidens itaq; clemens postoratione perrexit cum muli
ere theodora ad uirum eius inuenit eum apertis oculis
nihil uidentem & neq; sermonem aut sonitum audientem
quod cum ululatu uniuersi streperent & hoc sine sinnius
non audire; Dixit ad dnm clemens dne ihu xpe qui
claues regni celorum dedisti petro magistro meo
apostolo tuo & dixisti ei que aperueris aperta sunt
& que clauseris clausa sunt; Et que solueris super terram
erunt soluta & in celis; tu precipe ut aperiantur
huius hominis & aures & oculi quoniam tu dixisti que
cumq; petieritis credentes consequimini & tua hec
promissio fidelis permanet in secula seculorum. Ad tubi
respondentes dixerunt amen; Aperti sunt oculi eius
simul & aures eius & uidens clementem iuxta coniu
gem suam stetit amens effectus cogitare cepit
quod nam hoc esset existimans sibi magicis artibus
inlusum; Cepit dicere seruis suis ut tenerent cle

mentem epm. dicebat autem ut ingrederetur ad uxorem meam
in magicis artibus mihi cecitatem induxit; Hi autem quibus ius
serat ut clementem ligarent hoc illis uidebatur quod clemen
tem constringerent et traherent. illi autem columnas iacen
tes ligabant et trahebant. nunc de intus foris nunc de
foris intus; hoc etiam ipsi si sinnio uidebatur quod sanctum clemen
tem uinctum traherent; Cui sanctus clemens ait; duricia
cordis tui in saxis conuersa est. et cum saxa deos estimas saxa
trahere meruisti; At ille quasi uictor exultans dicebat
ego faciam te ad omnium maleficiorum exemplum interfici;
Tunc beatus clemens dans orationem et benedicens
uxorem eius abscessit hoc in mandatis tradens ei
dicens ne ab hoc orationem omnino cessaret donec uisi
tationem dominus uiro eius dignaretur ostendere; o
rante autem theodora et flente ecce subito apparuit
ad uesperum uir canitie ueneran dus dicens: Per te sa
nus erit si sinnius. ut impleatur hoc quod dixit frater meus
paulus apostolus. sanctificatur uir infidelis per mulierem fide
lem; Et cum hec dixisset ab aspectu eius abscessit; Unde
non dubium extitit ibi beatum petrum apostolum apparuisse.
Denique statim clamauit si sinnius theodoram et dixit. obse
cro te ut reges dominum tuum ne irascatur mihi. Zelo enim tui
ductus abii poste ad ecclesiam et dum uolui uidere que age
bantur et audire que dicebantur; Amisi auditum et uisum.
nunc ergo qua clementis fecit presentia ut et auditum

& uisum reciperet. Rogat eum ut ueniat ad me & faciat
me ueritatem agnoscere. Nam & mihi & pueris meis pro
certo hoc uidebatur quod clementem ligarent cum clericis
suis & traherent; hi autem saxa & columnas traxisse nos
cuntur; Tunc theodora per rex ad sanctum clementem episcopum &
narrauit ei omnia que uiderat & fuerant ei a suo con
uige narrata; Ueniens autem sanctus clemens ad sisin
nium cum honore susceptus est; A quo audiens uniuersa
qui ad edificationem eius uenerant docuit ei omnia que
ad fidem catholicam pertinere probantur; Et credidit sisin
nius & conroboratus est in fide xpi & cepit genibus clemen
tis aduolui dicens gratias ago domino uestro omnipotenti qui
me idcirco excecauit ut uideam ideo auditum abstulit
ut ueritatem hanc audiam quam ignoranter inride
bam: & hoc putabam falsum esse quod uerum est. hoc existima
bam uerum esse quod falsum est; Tenebras putabam lucem.
& lucem tenebras existimabam; Sed purgatus est sen
sus meus a sordibus idolorum. Uere enim cognoui demones
decipere homines ut qui non credunt xpm dominum ipsis
dominentur saxa surda & muta sicut & mihi hactenus
dominata sunt; Hec & his similia multa dicente sisin
nio gaudium magnum factum est & dato nomine proximo
pascha futurum baptizatus est; Computati sunt hi qui
cum eo baptizati sunt de domo eius simul uiri cum mu
lieribus & infantibus; pro mis cui sexus numero. lxiii.

p hunc aũ sisinnium multi nobiles multi inlustres &
amici regis nerue conũsi sunt ad xp̄m; Tunc omnes
sacrarũ publius terquinius uidens innumerabilẽ
multitudinẽ xp̄o credere in inuidia xp̄i ductus
uocat ad se patrones regionũ. & datã eis pecuniã
monuit eos ut seditionẽ excitarent xp̄ianis; Illo igi
t̃ tẽpore administrante mamertino prefectura.
Sed sub urbana effectaẽ. seditio populi romani de
nomine clem̄tis ep̄i & inter se inuicem confunde
bant̃ dicentes. quid mali fecit aut quid nob̄ boni
n̄ exercuit. quicũq; ab eo eger uisitatu potuit non
ne saluus factus est; Quicũq; ab eo tristis aduenit
gaudens abcessit; Nullium quã nocuit cũ omni
b; p̄ fuerit; Alii uero sp̄ũ diaboli cõ flati dicebant
magicis artib; ista faciens deorũ nostrorũ cultu
re uccuauit; Iouem dicit dm̄ non esse. hircolẽ con
secratorem nm̄ in mundũ dicit ee sp̄m. uenerẽ
deã scam̄ fuisse cõmemorat; Scam̄ deam minerucc
blasphemat. dianã ac mercuriũ. simul & saturnum
& martẽ accusat; Numina & iã uniuersa blasphemat;
Tunc mamertinus urbis prefectus populi seditionem
non ferens iussit adduci beatũ clem̄tẽ ep̄m urbis ro
me; Cũque eum secrete uidisset cepit & dicere. No
bili styrpe progenitũs om̄s romana multitudo tes
tatur; Sed & errorẽ te passum in eo n̄ ferẽ in quo

nescio quē xp̄m colere te dicant. & contra omā tē
p la diuina te suscipere arguantur; Deponendae
ce te sup stitio sup fluce & dii sunt a te colendi ex
imii ut euadas; Clemens ep̄s dixit. obtarē culmi
nis tui ad rationē accedere mihi non decet multum
imperitorū. sed de rationē prescribe. nā si canes
multo latrauerint & morsib; ad tractauerint nū
nobis hoc possunt auferre qd nos homines sumus
rationabiles & ille sunt irrationabiles canes;
Seditio aū sēp imperitis exorta ostendit se nihil
certū habere nec uerū; Unde silentiē flagitan
da occasio. in qua pro salute sua homo rationabilis
disputans secū incipiatq; tractare ut dm̄ uerū
inueniat cui fidē suā iusta ratione cōmittat;
Hec multa & alia rationabiliter dicente clem̄te ep̄o
furere contra eos cepit urbis p̄fectus qui ipsā
seditionē excitauerat; Et missā relationē ad
neruā pariter & traianū d. clem̄tē nunc ad se
ditiosa uociferationē populi romani impeti cū
nihil iure possit eorū acusatio inuenire; Tunc
impr̄ traianus scribit debere clem̄tē ep̄m aut
sacrificiis consentire aut transpontū mare in here
mo quod adiacet ciuitati cersone subire exilio;
Quod cū fuisset allegatū cepit cū clem̄tē ep̄m agere
mamertinus urb p̄fectus neuellet spontaneo subire

exilio; Sed ut securus uiuens diis libamina exibiret;
Aduero beatus clemens eps intebat et iam ipsius animum
ad fidem xpi perducere. Cum se ostenderet ad petere
potius exilio quam timere; Tantam denique dns gra
tiam beato clementi epo tribuit ut fleret prefectus
et diceret. ds tuus quem puro corde colis ipse te iuuet
in hac relatione exilii. et delegauit prefectus beato
clementi nauem omnibus necessariis honeratam et dimi
sit eum; Repleta est autem nauis tam de clero quam de po
pulo. secuti sunt autem epm religiosi multi uiri; Cum per
uenissent autem in locum exilii inuenerunt ibi ad secanda
saxa. duo mil xpianos diuturna relatione dam
natos; Qui uidentes scm clementem epm romano
rum omnes una uoce in fletu et gemitu proruperunt;
Quos cum cognouisset scs clemens pro di nomine rele
gatos dixit. non in merito me ad uos dns misit
et huc ad uram coronam adduxit ut particeps fac
tus passionis uestre simul et consolationis efficiar;
Et cum multa eis consolationis et patientie uerba in
timasset dedicit ab eis quod a sexto milo aquam sibi
humeris adportarent; Tunc scs clemens dixit ore
mus dnm nm ihu xpm. ut confessoribus suis. fontem
in isto loco aperiat et qui percussit petram in deserto sina
et fluxerunt in satietate. ipse nobis laticem adfluentem
aperiat; Cumque orationem completa hinc inde circum

inspicere uidit agnum stantem qui pede dextro erec
to qsi locum scō clementi ostenderet; tunc beatus clemens
intellegens dnm ihm xpm ee quem solus ipse respice
ret et pter ipsum alius n uideret. p rex ad locum et dixit in
nomine patris et filii et sps sci in isto loco p cutite; sed
cum omes p gyrum rastris effoderent et n ipsum locum
in quo agnus stabat contingerent. accepto breui sar
culo scs clemens leui ictu suppedes agni p cutiens
ad fluentem uenis ornatum aperuit qui subito euomens
fluuium fecit; tunc uniuersis gaudentib: beatus clemens
responsorium dixit; fluminis impetus letificat ciuita
tem dei sci ficat altissimus tabernaculum suum; ad istam
famam confluxit omnis puincia et uenientes uniuersi
ad doctrinam sci clementis conuertebantur ad dnm ihm
xpm. ita ut in die quinquaginta. seu amplius bapti
zati in nomine patris et filii et sps sci p fecti in fide
xpi. xpiani abscederent; per totam aut puinciam intra u
num annum accedentib: lxxv. ecle fundate sunt et oma
templa disrupta sunt oma idola confracta sunt.
Post annos aut tres paganis insistentib; tam ambitiosa re
latio cucurrit ad imprium tra ganum ut dicerent ibi p cle
mentem innumerabilem xpianorum populum adcreuisse. et
missus est dux arfidianus nomine qui multos xpianorum
diuersis penis occiderat; et dum uideret arfidianus
omes gaudentes ad passionem accedere cessit multitudini

& solū clem̄ tē epm̄ cogebat ccd sacrificandū. & cum
uideret illū sic fixum in dn̄o ut penitus mutari non pos
sit; dix̄ ad suos p̄ducat̄ ad mare & liget̄ ei hancorce
& p̄cipitet̄ in mare ut n̄ possint isti xp̄iani populi hunc
pro dn̄o colere; Et cū factū fuisset om̄s multitudo xp̄ia
norū flebat & flentib; illis dix̄ cornelius & fedus disci
poli eius om̄s unanimes oremus ut ostendat nob dn̄s
martyris sui & ubi as; Orantib; aū populis recessit ma
re in sinu suo p̄ tria fere mila. & ingressi p̄ siccū p̄pli
inuener̄ in arca saxea corpus sc̄i clem̄tis positū & ancho
rā cū qua missus ē iuxta eū ēē possitā; Reuelatū ē aū dis
cipulis eius. ut n̄ inde tollerent corpus eius. quib; & iam
hoc intimatū ē qd̄ omni anno die passionis eius recedat
mare p̄ septē dies aduenientib;. & siccū iter p̄beat qd̄ ad
laudem nominis sui faciet dn̄s fieri usq; in hodiernū diem;
Hoc aū factū om̄s gentes p̄ girū crediderunt xp̄o ubi nullus
gentilis. nullus iudeus nullus prorsus inuenitur hereticus;
Et fiunt ibi multa beneficia diuinis orationib; eius. nā ce
ci inluminant̄ & om̄s liberant̄ infirmi. ubi omni anno
die natalis eius & demones fugant̄. languores om̄s curan
tur qui illic potuerint p̄uenire; Et ē ibi pax dn̄i & laus
dī cū gaudio. & benedicet̄ xp̄s filius dī qui cū patre regnat
in unitate sp̄s sc̄i; Martyrizatus ē aū uenerabil clemens ep̄s
urb̄ rome in ciuitate cersone p̄uintie. viii k̄ de; Regnante dn̄o
nō ihū xp̄o cui ē honor. laus & gloria in scl̄a scl̄m am̄. Expl̄i pas
sc̄i cle urb̄ rome. dō gr̄a am̄

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

MARTIO SCI CIRIACI DIACONI · QUOD
EST · SEXTI IDVS AVG [illegible] AVG ·

Tempore illo quo maximianus augustus redi
ens de partib; affrice ad urbē romā. uolens pla
cere diocliciano augusto ut in nomine eius solus
ter mas edificaret; cepit p̄ inuidiā xp̄ianorū omīs
milites siue romanos ad afflictionē laboris com
pellere. & p̄ uaria loca. alios ad lapides. alios
ad arenā fodiendā dānauit. In ipso aū tēpore erat
uir xp̄ianus nomine thrason. uir potens. & facul ta
tibus locuples. & uita fidelis; hic cū uidisset affligi
xp̄ianos ad fatigationē & dolorē. coepit de sua fa
cultate scīs martyrib; alimoniā & uictū ministra
re. p̄ uiros xp̄ianos. cyriaco. & sisinnio. smaragdo.
& largo. hoc audiens beatus marcellus ep̄s ur
bis romę. gaudio repletus ē magno. de hele
mosina quā thrason scīs ministrabat. & uocans
ad se scōs uiros xp̄ianos & seruos dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i cyri
acū & sisinniū smaragdū & largū inquisiuit ab eis.
& notū fecerunt scō marcello ep̄o quomodo thra
son. scīs dī uictū & alimoniā ministrabat; tunc
gaudio repletus ducens consiliū consecrauit cy
riacū & sisinniū diaconos ecl̄ę romanę; factū
ē aū ut una nocte dū deferrent humeris suis

uictū quē thra son ministra bat. tenti sunt amilitibus
paganis & p ducti sunt ad tri bunū & puriū; Quos sus
cipiens tribunus retrudit eos in custodia publica.
Die uero tertia nunciauit maximiano augusto;
hoc cū audis sed maximianus augustus ius sit ut
sub custodia ipsi foderent arenā. & humeris suis
portarent usque ad locū ubi tēmē edificabantur.
Erat aū quidā inter eos senex nomine saturninus quiam
senectute maceratus fuerat. coeperunt
adportandū eū adiuuare; hoc cū uiderent
custodes fieri quia cyriacus. & sisinnius di
aconi sarcinas & suas & alias cū adiutorio
xpi portarent. mirati sunt & nunciauerunt
tribuno & spurio; tunc tribunus nunciauit
maximiano augusto dicens; Quod cū ymnis & lau
dibus dī & omni ueneracione xpō gloriā redde
bant; Eodē tēpore misit maximianus agustus
& ius sit sibi sisinniū p̄sentare, cūq; p̄senta
tus fuisset dixit ad eū maximianus; Quis uo
caris respondit. ego peccator sisinnius seruus
seruorū dn̄i nr̄i ihū xpi. Maximianus au
gustus dixit. quę carmina sunt uob respond
sisinnius diaconus dicens; Si cognosceres
quę sunt carmina fideliū scires utiq; creato

sem

rē tuū. Respondit maximianus aug̃ & dix̃. & quis ē
creator nisi inuictus ercules. Respondit sisinnius
dyaconus dicens. nob̃ turpe ē nominare uel audi
re eū. maximianus augustus dix̃. Unū tibi de
duobus eligere festina aut sacrifica deo erculi.
aut carnes tuas ignibus cremabo. Sisinnius diaco
nus dix̃. Ego quidē sēp̃ hoc optaui. uerū tamē si me
ritus fuero ut coronā desideratā accipiam.
Tunc iratus maximianus aug̃ tradidit eū
laodicio p̃fecto urbis. tunc laodicius p̃fectus re
cludit eū in custodia amortini. & fuit ibi in custodia dies decē & uiij post hos
dies transactos uisit laodicius p̃fectus aspectibus suis sisinniū p̃sentare. Quia cū
p̃sentatus fuisset ab aproniano cōmentariense subito lux de celo facta ē & uox de luce
& ait dicens. uenite ad me benedicti patris mei p̃cipite
regnū quod uobis paratum ē ab origine mundi.
Tunc apronianus tremefactus cecidit ad pedes beati
sisinni dicens ei. adiuro te p̃ xp̃m quē confiteris ne tar
das me baptizare. & facias me tecū p̃tingere
ad coronā. eadē hora allata est aqua & cathe
zizauit eū & benedix̃ fontē & inposuit eū nudū
in peluē & dix̃ ei. Credis in dn̄m patrē omp̃tem. &
in filiū eius unicū dn̄m nr̄m ih̄m xp̃m & in sp̃m
sc̃m. & ille respondit. credo. dix̃ aū ei beatus si
sinnius diaconus. inluminat te xp̃s. Et eleuauit

eū de pelue. & dixit eū ad scm̄ marcellū epm̄. quē chris
ma consecreuit & altari consignauit & sic participa
ti sunt om̄s corpus & sanguinē dn̄i nr̄i ihu xp̄i; eodē
aū die p̄ meridiē iussit laodicius p̄fectus urbis p̄sen
tare sisinniū dyaconū. ueniens aū cū sisinnio apro
nianus cōmentariensis iā baptizatus. coepit clama
re & dicere; ut quid uos coartat diabolus indi
seruos tanta mala exercere. tunc indignatus
p̄fectus dixit ad pronianū cōmentariensem; Quomo
do te uideo & tu xp̄ianus es effectus; Respondit
apronianus ue mihi infelici quia p̄didi dies meos.
Respondit p̄fectus & dixit ei; ue remodo p̄des dies tuos;
& iussit eū capitalē subire sententiā dicens; Si
hic extinctus non fuerit multi pereunt; eodē
aū tēpore ductus ē in uia salaria miliario secundo
& ibidē capite est truncatus sub die quarto nona
rū frebruariarū. tunc iussit retrudi in custodia
& senē saturninū atq; sisinniū diaconū dicens; Qd si
non immolauerint diis in mortalibus diuersis eos
poenis interficiā; tunc ad beatū saturninū senē cū eēt
in custodia una cū beato sisinnio dyacono ueniebant
multi gentiles & baptizabant cū omni fiducia
audiens hoc laodicius p̄fectus iussit sibi tribunal pa
rare in urbe inter lude. & post dies xl ii

misit & exhibuit saturninum & sisinnium dyaconum. qui uincti
catenis adducti sunt nudis pedibus in conspectu Lao
dicii prefecti; Quib: ita dixit laodicius quod est deposuistis uanas
superstitiones ut adoretis deos quos imperatores
adorant. Respondit sisinnius dyaconus una cum bea
to saturnino & dixit. nos peccatores adoramus
dnm ihm xpm dei filium. nam demonib: & lapidi
bus nunquam humiliamur. hoc audiens laodici
us prefectus dixit. Deferatur tripoda & turificent
magestatib: Cum autem uidissent illam beatus saturninus
ait; conterat eam dns dr gentium; & hoc cum dixisset
continuo soluta est tripoda erea uelut lutum
Tunc uidentes duo milites papias & maurus
Ceperunt uoce magna clamare & dicere; uere
magnus est ds & dns ihs xps quem colunt sisinnius
dyaconus & saturninus: Iratus itaq: laodicius pre
fectus iussit eos in eculeo leuari; & cum ad trahe
rentur. neruis fustibus & scorpionib; ce si sunt
Ipsi uero clamabant dicentes. gloria tibi dne ihu
xpe. quia meruimus socii fieri seruorum tuorum
tunc papias & maurus dicebant. ut quid uos
sic coartat diabolus in seruos dei ista exercere.
Iratus autem laoditius prefectus iussit scos papiam
& maurum ut cum lapidib; ora eorum contunderent

& sic eos retrudi in carcere. Scis uero saturnino
& sisinnio diacon. flamas ad latera eorum
iussit poni. Illi autem pendentes in eculeo uultu alacri
gratias domino agebant. Eodem uero die dedit eis
capitalem subire sententiam; Qui depositi de ecu
leo duobus sunt uia numentana miliario ab ur
be roma plus minus secundo. & ibi capite sunt
truncati. Corpora autem eorum collegit trhason
cum iohanne presbitero & sepeliuit in predio suo. uia
salaria uetere. sub die iii. kalendarum decembrium
cum gloria & laude xpi.

& Igitur post dies xii. iussit lao dicius prefectus scos
athletas papiam & maurum militem qui baptizati
fuerant a beato marcello epo sibi presentari
in carco flamineo. Quos cum uidisset lao dicius pro
fectus dixit ad eos. nunc cognoui quod & uos xpiani
sitis. Cui papias respondit & dixit. uere xpiani.
dixit ad eos profectus. deponite unam fallaciam. & adora
te deos quos inuictissimi principes adorant. Resp
ondit maurus & dixit. Adorent eos qui desperauerunt
de animabus suis. ut in gentium pereant. lao dicius
prefectus dixit. modo uos desperatis. de animabus
uestris sine sacrificaueritis dus in mortalibus.
Audite itaque & facite & uiuet & intormentis

hic respondit papias & ait sacrificatu
& uiuet

&ernalibus. Tunc iussit eos prosterni in terram
& fustibus cedi. & dum diu cederent nulla uox
ab eis audita est nisi tantum xpe adiuuanos seruos
tuos sperantes in te. & precepit leuare eos a pauimento
& cum plumbatis cedi. quidum diu cederent
emiserunt spm. Quorum corpora collegit noctu beatus
iohannes prbt. & sepeliuit in uia numentana sub die
iiii februarii. adnimphas beati p&r ubi baptizabat. kalendarum

Post multos autem dies narrauit omnia
laodicius prefectus augustis diaditiano & maximiano
de militib. & de scis. que fecerat. & gauisi
sunt diaditianus & maximianus agusti. post
paucos uero dies nuntiatum est diodicianо augusto
eo quod filia eius artemia ademonia uexaret.

Vnde grandi afflictione contristatus est.
& die presente noluit comedere cibum. Et dum
multo tempore in custodia esset beatus cyriacus.
etiam de eo obliuio erat facta. multi xpiani pergebant
ad eum in custodia & ceci inluminabant. & in
firmi sanabant a languoribus suis. Coepit ur
guere artemia filia diodicianis demonio.

hoc cum nuntiatum fuisset patri eius intra
uit ad eam in cubiculum. Et ecce ipse
demon coepit

clamare per artemiam presente dioditiano dicr.
Nisi uenerit crriacus draconus non exeo. Misit dio
ditianus ad eum in custodia ubi erat clausus. &
una cum largo & smaragdo eiec eum de custodia.
ubi erat clausus & una cu largo. cumq; presenta
tus fuisset dioditiano augusto coepit rogare
eum ut intraret ad filiam eius. & dum intrasset
ad eam dixit beatus crriacus. In nomine dni nri
ihu xpi precipio tibi in mundo spus ut exeas ab ea.
demon respondit per os artemie. si uis ut exeam da
mihi uas ~~ut exeam~~ ubi ingrediar. dic beat
crriacus. si potes ecce corp. meu ingredere.
Respondit diabolus per os artemie & dixit.
in uastuum non possum introire quia undiq.
clausum & signatum e. dic ei beat crriacus. in nomine
dni nri ihu xpi nazareni crucifixi. Exexi ab ea
ut fiat uas mundum ad seruiendum spui sco.
Et post hec dixit ad artemiam filiam. crede in dnm
patrem omnipotentem & in ihm xpm filium eius unicum
dnm nrm. demon autem exclamauit dicr. o crriace.
si hinc me eicis. in perside te faciam uenire.
dic ad eum beat crriacus. in nomine dni nri ihu
xpi exi. Tunc damans artemia
dixit. Opp sum nomen

quia uideo delonge dnm que tu p dicas beate
crri ace / Tunc tenentes manus eius beatus
largus & smaragdus leuauer ea / Alia au die
sedm c su & udine cathe zizau ea & allatam
aqua benedix scs crrr acus & baptizauit eam
presente manu tre sua serena augusta in nomine
patris & filii & sps sci / Ab eodem au die dicebat
serena filie sue ut fideliter amar & religione
xpi anam / Post menses uero x dece & annos duos ex
plicata fabrica termarum cu gloria coepit diodi
tianus augustus habere beatum crrr acu diaconu
bene & donauit illi domum / & hoc precepit ut
securus uiuer & in urberoma faciente serena
augusta uxore diocletiani / Post paucu uero tepus
uenit legatio a rege persarum ad diocletianum
augu ut ad se crrr acu diaconu dirigere & quia filia
ei ademonia uexabatur / Tunc diocletianus
augus uidens tantam supplicatione regis saboris
persaru p cepit serene augeuxori sue ut rogar &
ad se beatu crrr acu uenire / quicu uenisset ad se
renam augam dix ei legatione legatione saboris
regis persaru sicut locutus ei fuerat diocletian
augustus maritus suus / Tunc dix beat crrr acus
cu auxilio dni mei ihu xpi saluatoris uada securus

Eodem aũ tempore serena aug̃ xpi anissima
dedit omne uehiculum. t necessaria que opus
fuerant in naui. & cum largo & smaragdo p rex er̃
usq: ad p̃sidis partes / milites uero cũ uere dis
ibant / beat aũ cr̃r̃acus cum baculo suo prius per
ueniebat ad mansionẽ usq: dũ peruenir & ad regẽ
persarum nomine saborem / Cũq: p̃sentatus fuiss &
beatus cr̃r̃cus una cum largo & smaragdo dix̃
ad eos rex / Quis ex uob̃ dicitur cr̃r̃acus diaconus /
Cũ ergo cognouiss & rex quis eẽt procidens ado
rauit scm̃ cr̃r̃ccũ / quẽ rogans ut introir & in
cubiculũ ad filiã eius iobiã nomine / Eadẽ aũ
hora exclamauit diabolus ex ore puelle & dix̃
ad scm̃ cr̃r̃acũ / quid ẽ cr̃r̃ace ~ respond̃ beat cr̃r̃a
cus in nomi dñi mei ihũ xpi precipio tibi inmunde spr̃
exi & iam n̄re uertaris in eam / R̃ diabl̃ & ait
fatigatus es / beat cr̃r̃cus dix̃ / ego exiui in nom̃ d̃
mei ihũ xpi cuius auxilio gub̃nat̃ sũ & gub̃nor /
non sũ fatigatus sed magis in omnib: sũ gub̃nat̃
dix̃ ei diabolus / tam̃ ego te perduxi ad q̃d uolui /
beatus aũ cr̃r̃acus cũ uidiss & puellã fatigari
p̃iecit se in pauim̃tũ orans & flens & dicẽs / Tibi
dico inmunde spr̃ / imperet tibi dñs ihs xpr̃ quẽ
c̃fessus es ut exeas ab ea / Exc̃ cũ ululatu magno
h R̃ diabolus & ait ubi incredias damihi uas scs cyriacus diaconus dx̃ dñs nr̃
ihs xpr̃ dr̃ deorũ ipse imperet ut exeas ab ea /

& clamore exspumans dicebat in illa hora in
mundus / o nomen terribile quod me coercitat exire /
& ab eadem hora salua facta est iobia / Tunc beatus
cyrrhacus dixit ei / filia tu crede in filium dei & semper
sana eris / Respondit iobia & ait / ego credo in dominum ihesum
xpm quem tu predicas / fecerunt eam catecumina more
solito & catezizauit eam / & allata aqua impo
suit eam nudam in concam argenteam & benedicta
aqua dixit ei / iobia credis in patrem & filium & spm scm
Respondit credo & dixit ei carnis resurrectionem Respondit credo
Et leuata de conca coepit dicere iobia / Vere dns
ihs xps quem predicat beatus cyrrhacus ipse est uerus /
Eadem hora omnes ad fines eius baptizati sunt
sed & ipse rex baptizatus est & alii pmiscui sexus
numero quadringenti uiginti baptizati sunt /
Eodem uero tempore multa dona uel peccunias
obtulit rex beato cyrrhaco / cuius cyrrhacus dixit /
nos gratiam dni nri ihu xpi in precio offerimus.
sed fide estimamus / & nil accepit nisi tantum panem
& aquam que cum largo & smaragdo usus est / Post dies
autem xlii ascendens nauem cum comentationibus epis
tolarum regis reuersi sunt romam / Quem cum grandi
honore suscepit diocitianus augustus cum uxore

eleuat

& filia sua & coepit beatus cr̄r̄ acus habitare
una cum largo & smaragdo in domo quā ei dede
rat dioditianus iuxta termas post m̄ses igitur
duos ambulauit dioditianus aug̃us ad dalmatias
& ibi egritudine fatigatus fec̄ testam̄tū in quo
& iā coheredes fec̄ filios suos & mortuus ē
hoc audiens filius eius maximianus aug̃us p̄cepit
ut xp̄iani ubicūq; inuenti fuissent punirent
& zelo ductus ppt̄ sororē suā artemiā misit & te
nuit beatū cr̄r̄acū diaconū quē in custodia re
trudi iussit & hoc p̄cep̄ ut die processionis suę
ad exemplū xp̄ianorum beatus cr̄r̄acus nudus
catenis subligatus ante sedē eius traher&ur
Eodē aūt tempore ueniens in die processionis suę
beatus marcellus urbis romę ep̄s obtulit se
maximiano aug̃o dic̄s ei pi&ati tuę suggero ser
uos dī quiorant pro regno tuo & p̄ re publica
quare trucidar̄ Tunc iratus maximianus aug̃us
p̄cep̄ ut fustili cedere&ur marcellus ep̄s & ex
pellere& ac spectu ei & post hęc iussit sibi uocari
carpasiū uicariū suū cui & dix̄ carpasi audi
cr̄r̄acū sacrilegū qui carminib; magicis & incan
tacionib; nescio quibus suad& hominib; xp̄m
diuisis confiteri affligetur m̄tis sine libamina

dus obtulerit. Eodem tempore carpasius uicarius
mittens ad custodiam fecit adducat scorum cirriaci
& smaragdum & crescentianum quos iussit intelli
ges presentari. quibus sic alloquitur dicens. quare
non obauditis preceptis principum & offertis
libamina dus in mortalibus. Respondit scorum cirriacus una
beatis cum largo & smaragdo & crescentiano & dixit.
nos ipsos domino ihesu xpo offerimus. carpasius uica
rius dixit. Facite quod uobis iubetur & enim senectus
tua alba facta est cirriace. sed modo eam iuuenem
facio. & iussit picem reliquari. Cumque reliquata
fuisset pix precepit astantibus ut in caput beati cirriaci
funderent eam. Tunc coepit clamare beatus cirri
acus diaconus & dicere. gloria tibi domine ihesu xpe
qui nos seruos tuos dignatus es permittere por
tas regni celestis introire. Carpasius uicarius
dixit ad reliquos scorum. Vos quid dicitis sacrificatis
aut peritis sic & perfidus cirriacus. Cui respon den
tes dixerunt. nos peccatores domino ihesu xpo nos ipsos
sacrificium offerimus. Tunc carpasius uicarius
iussit adduci in conspectu eius eculeum in quo prece
pit suspendi crescentianum & fustibus cedi ante
conspectum cirriaci largi & smaragdi. Cumque diu
attraherentur neruis & fustibus atque unguibus

trader&. & clamauit uoce magna dicr. / gloria tibi
dnē ihū xpē qui nos ad gratiā tuā dignatus es euo
care. / Carpasius uicarius dixit. / date flāmas ad
latera eius / & cum diu incendio constrictus
urer&ur. emisit spm̄. / Cuius corpus iussit iac
tare ante diuiū muri in platea. ante templū
pallatis. / In ipsa aūt nocte uenit ioh̄ prtb & col
legit corpus eius & sepeliuit in cimiterio priscille
in aerenario. uia salaria u&ere sub die octauo
kl decēb. / Post obitum scī crescentiani impius
carpasius retrudi in custodia p̄cepit scōrdi largū
& smaragdū & crrr̄acū. / Et post dies iiii resedit
in sup̄dicto loco inter lude in quo p̄cep̄ sibi p̄sen
tare beatum crrr̄acum cui sic allocutus ē. / quare
sic dies senectutis tue cum tormētis deducis ad
inferor. R̄ scs̄ ciriacus diac̄ & dixit. / Ego sēp hoc
optaui. / Dic̄ ei carpasius uicarius / sacrificadus
in mortalib. & uiues. / Dic̄ ei scs̄ ciriacus / sacrifi
cent eis qui n̄ cognouer̄ creatorē suū dn̄m ihm
xp̄m. / hoc cū audisset impiissimus carpasius
uicarius iratus ē ualde. & iussit eū in catasta
extendi. & atthrai neruis. & fustib. cedi. / scs̄ ciriacus
crrr̄acus damabat dicēs. miserere mihi peccatori
dnē ihū xpē. / Eodē die nunciauit carpasius

omnia maximi and aug̃o que exercuerat in scor
di. Tunc iratus maximi anus augustus iussit omnes iunc
tos quierant in custodia una cum scō cyriaco
capite truncari. Quib; data sententia duc
ti sunt cum scō martyre cyriaco pmiscui sexus
numerus xxi viginti unum & decollatis via salaria intra
ter mas salustii foris muros. Quorum
corpora collegit noctu beatissimus ioh̄ prbt.
& sepeliuit alios in eadem via. Scm̄ uero cyriacum
collegit & cōmdauit sub die xiiii kl aprk
in gl̄rm & laudem di. In ipso aut̄ tempore maximi
anus interfecit sororem suam artemiam. Post dies
aut̄ octo ueniens beatus marcellus epr̄ urbis rome
cum lucina matrona xpi anissima conduit
corpora scōrum cum aromatib; & linteaminib; pre
ciosis. & inposuit nocte in pauone cum eunuchis
suis. & sustulit ubi cōmdati fuerant. Translatas
aut̄ corpora cum scō cyriaco in pdiu eius via ostien
si miliario ab urbe roma septimo. Vbi & iam requi
escunt in sarcofagis lapideis quos manu sua recon
diuit beata lucina septimo die mensis augusti.
Eodem tempore beata lucina fecit donationem de facul
tate sua omnib; scē ecclesie catholice; hoc audiens
maximianus aug̃us indignat̄ pscripsione eam

damnauit. beata aũ lucina rogauit scm̃ marcel
lum epm̃ urbis rome. ut domum ei ecl̃am
consecrarẽt. Quod & cum oni deuotione fecit.
nonest Cumq; idem beatus marcellus epr̃ ibi frequent̃
in eadẽ domo missas celebrarẽt & in media ciuitate
uiolata. Audiens hoc maximianus aug̃. iratus
uisit ut in eadẽ ecl̃a plancę extnarent̃ ad a
nimalia catabuli publici. & eundẽ marcellũ
epm̃ ad seruitiũ animalium deputauit. cũ cus
todia puplica. Ubi & iã post multos annos seruien
do emisit spm̃. sub die xiiii. kl̃ februarias.
Cuius corpus rapuit beat̃ ioh̃ prbt̃ noctu cũ beata
lucina & conduit cũ oromatibus & sepeliuit
in cr̃miterio priscillę uia salaria longe ab urbe
roma miliario tertio. eodẽ tempore precep̃ maxi
mianus aug̃ ad se uenire carpasiũ uicariũ & intro
gauit eũ de discussione & necessitate. & cũ didicisset
placatũ sibi maximianũ aug̃ petiit ab eo domum
beati cr̃riaci. Cui confestim donauit domũ sci cr̃ri
aci diaconi. & dum introisset in eandẽ domum
quã ut dictũ ẽ donauerat beato cr̃riaco diacono
aug̃. inuenit locũ ubi scs̃ ciriacus diac fontẽ edi
ficauit quẽ cõsecrauit scs̃ ac beatissimus marcel
lus epr̃ urbis romę. in quo frequenter pabtizauit

scs crriacus eos qui ueniebant ad fidem ⁊
Tunc carpasius uicarius paganus crudelis
simus. Cum ingressus eet in eandem domum & in
uenis & pabtisterium fecit in eodem loco
balneum. Quasi ad deridendam legem xpiano ⁊
ubi frequenter lupanarib. & scenicis laua
cra exhibebat ⁊ turpi lucro gaudens in locum
scificatum. & dum frequenter ista fierent &
epule cum sceleratis quadam die dum se lauas
sent exhiberent epulas ⁊ ex eunte carpa
sio de balneo cum multis sceleratis quasi xiiii quatuordecim
subito ceciderunt una cum eo & mortui sunt ⁊
A beodem autem die clauserunt balneum & factus est
timor magnus in eadem regione usque modier
num diem ⁊ Sanctorum uero corpora sunt sepulta
hoc est crriaci largi & smaragdi crescentiani
memmie atque uiliane uia ostensi miliario
ab urbe roma plus minus octo bo in gloriam
& laudem dei patris qui uiuit una cum filio unico
dno nro ihu xpo & spu sco in secula seculorum. Amen

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Anno ab incarnatione dni. Octingentesimo. Cum rex karolus. ipso die natalis dni.
an confessionem sci petri ab oratione surgeret. Leo papa coronam capiti eius imposuit. et a cuncto
romanorum populo ter adclamatum est. karolo augusto a deo coronato. magno et pacifico imp-
atori romanorum. vita et victoria. Et post laudes more antiquorum principum adoratus est. Post pau-
cos autem dies iussit eos qui pontificem condempnare voluerant exhiberi. et habita de eis questione secundum
legem romanam ut maiestatis rei. capitali sententia dampnati sunt. Pro quibus tamen papa pio affectu in-
tercessit. quia deo annuente. ipse occultor et lingue sospitatem receperat. Per intercessionem. ergo. ipsius. vita. et
integritas membrorum eis concessa est. Ceterum pro magnitudine facinoris exilio deputati sunt.
Eodem anno nunciatum est regi. legatos suos portum pise intrasse. deferentes elephantem ab
aaron rege sarracenorum. nam illi longa mora intervenientes. tres annos et dimidium fe-
runtur in via demorati fuisse.

N. VI.

COMMEMORATIO BREVIS DE MIRACULIS SCI GENESII MARTYRIS XPI

Argumentum quo tempore fundata sit Sponensis ecclesia. Denotabitur per Kronicam.

Anno dnice incarnationis dccc vi. Karolus imperator cum primoribus et optimatibus Francorum de pace constituenda et conseruanda, et particione regni inter filios suos placitum habuit. Et diuisione facta in tres partes, imperium suum partitus; inter tres filios, ut unusquisque sciret quam partem tueri et regere debuisset, si illum superuiueret. De hac diuisione testamentum fecit, et sacramentis interpositis a Francis confirmatum est. Et Leoni pape transmissum, ut hec decreta sua manu firmaret, quod et factum est. Post hec imperator dimisso utroque filio in regnum sibi deputatum Pipino in Italiam, Lodewico in Aquitaniam, ipse aquisgrani rediens Karolum filium ad debellandum ducem sclauorum super albiam fluuium misit. Quod et ita factum est. Et dccc x. Elephans quem Aaron rex Sarracenorum Karolo transmiserat subita morte perit. Et dccc xiii. Karolus imperator obiit, et aquisgrani in basilica sancte dei genitricis marie honorifice sepultus est, quam basilicam ipse mirifico opere fundari fecerat. Et Lodewicus filius eius imperialia sceptra suscepit. Iste genuit tres filios, Lotharium, Lodewicum, Karolum.

Tempore quo carolus rex inclitus miro sub regimine
galliam rexit cum iam iamq; dō propitio hostes pgirum
bellis innumeros triumphalibus subiugatos habuisset cum
italiam pippino, aquitaniam hludoico regibus iure regio
gubernandum regnum utrumq; commendaret cum etiā
pat leo apostolicus omni ferocia rabieque romanorum
dī iam suffragante misericordia superata sub pace
tranquilla iure pastorali romanę praefuisset ec
clesiae. Iamq; etiam karolus imperiale diadema
leone papa inponente romani gestaret imperii.
Nullusque foret satan uel malus occursus quis ta
tum catholicę perturbaret ecclaesiae. His dem
ut prę fati sumus temporibus reliquiae sci genesii
martyris xpi partibus germaniae ducatus alaman
niae. cuidam fideli uiro scrot nomine ęc nobili or
to progenie euehente allatae sunt. Quae in
breui postquam in prędio praefati uiri insetes su
cuiusdam montis quem skinam ętas prior appel
lauit haud longe a reno fluuio habitaculum sibi
ac dō ut credimus susceperunt praeparatum.
tantis ad laudem xpi ceperunt fulgere miracu
lis tantisque clarescere signis ut ad magnam
ędificationem ecclesiae fidelis circumquaque
xpo laudem concinentes per moti miraculis

ad currere festinarent; De quibus cum ali
quanta cum cuncta nullus sufficiat memoriae
commendare. fratrum illuc dō famulantium
caritas cohortetur. & maxime abbatis mei ue
nerabilis uiri erlabol_di. cogat obedientia.
Hoc exordium narrationis nostrę. ad conproban
da cętera ratum fore conicio. uti primitus quo
euentu. qualique occasione reliquiae tam prae
clarę. tes hauriusque tam desiderabilis. fines nos
tros attigisset. sicut fidelium relatu. omni absque
ambiguitate conperimus. dilucidare xp̄o fauen
te. quantum tenuitas ingenii sinit inchoemus.

COMES QUIDAM FUIT PAR
tibus italiae. in ciuitate dar uisia. gebahardus
nomine. relęgiosus in fide. Qui cum diues opum
foret terrestrium. non tamen terris. tes hauri
zare studuit. sed ut fertur fideliter dispensando.
cuncta in caelestibus collocare festinauit.
Qui in uicinis uenetiarum partibus. reliquias scō
rum martrrum genesii & eugenii. de hierosolimis
a negotiatoribus ad portatas audiuit. mira & in
audita ad laudem dī monstrasse miracula. At ille
animo perculsus. rerum tantarum pręconio. ne
gotiatoribus ad se accessitis. diligenter inquisiuit.

si ibi potuissent indicare: ubi nam corpora illo
rum scōrum requiescerent: quorum reliquiae
apud illos tantis signis claruissent. At illi hiero
solimis condita referebant. At prefatus comes ad
illos: Potuerunt inquit aliquo pretio redemi.
Qui dixerunt: potius illa a patriarcha sedis ipsi
us legatione: cum benedictione transmissa pa
cifica potuisse impetrari: quam pre
tio redemi. At ille sumpto consilio primitus per
negotiatores illos: patriarche munera dele
gauit magnifica: impetraturus ab illo: predicto
rum corpora scōrum: asserens se: monasterium
per magnificum: ad seruitium scōrum: si dignus
foret tali impetratione: preparatum habuisse.
Qui coepto nauigio: cursu prosperimo: hiero so
limam urbem quondam regiam aduolarunt.
Petitionemque comitis: muneribus prolatis
patriarche retulerunt. At ille legationem illo
rum: munifica liberalitate suscipiens: promi
sit se: si comes ille cuius mandata detulerunt
digna seruitia aptaque habitacula scis xpi
martiribus preparata habuisset. Post re
ditum illorum ad patriam: si prefatus comes
inter ceteros legatos: presbiterum unum &

alium delegasse & diaconem qui cum xpi laudi
bus tam pretiosum thesaurum per inmensi pe
lagi pericula euehere potuissent. seilico dona
quae poposce rat magnifica largiturum. ⁊
Et ut paucis uerbis pelagi itinera lata per
stringam. postquam institutores supra memo
rati nuntium tale deuisione pacis in italiam
gebahardo comiti detulissent. ille ut potuit do
gratias. largitori omniu retulit. missosq; tales.
quales sacer patriarcha deance speculationis
predixit absq; mora magno cum tripudio. largis
onustos muneribus partibus transmarinis de
legare instituit. ⁊ Contigit etiam eodem intem
pore missos domni imperatoris Karoli idipsum
inter directos fore. qui ab aaron rege saraceno
rum elefantem expetebant. atque cum aliis
muneribus que Karolo transmiserat. quam uis
longa mora interueniente infranciam detule
runt. nam quartum dimidium annum in uia fe
runtur demorasse, Sed missi praefati comitis
presbiter & diaconus. una cum illis hierosoli
mam aduentantes. reditu illorum quia diu de
morati sunt. prestolare non poterant. ⁊ nam pres
biter ille sacris in locis. terram terre animam

a fratris reddidit; Diaconus uero corporibus scorum
martyrum a patriarcha susceptis membratim cesa propter
insidias gentilium in duobus cophinis ad hoc ipsum prepa
ratis ossa scorum condidit martyrum mercibusq; cuidam
nauclero datis atq; in nauis se illius cum suis componens ad
patriam redit. Quidum cum thesauro pretioso adiutorio xpi
precibusq; scorum elonginquis partibus euecto tandem
portum artigisset romanum carmen lugubre de morte do
minisui in litore continuo audiuit. Quidum nimio mero
re anxius quo se uerteret quidue de corporibus scorum
quae secum euexerat ageret omnino incertus existeret
continuo solatium sibi sensit adfuisse diuinum. Nam
scrot uir ille religiosus cuius superius fecimus mentionem
quieodem tempore comes florentinae ciuitatis exciterat
orationis causa una cum coniuge sua his dem diebus romam
aduenerat. Quidum naues transmarinis partibus aduen
tantes in portu applicuisse fama diuulgante audisset
mox puerum suum qui et ipse diaconi ipsius germanus
frater exciterat ad litus transmittere procurauit. Qui
dum aduenisset stantem germanum suum diaconum cu
preda preciosa quam adtulerat in litore reperit. Facta q;
salutatione mutua properabant ad urbem. Cum quo
in presentiam praefati comitis diaconus ille aduenisset
interrogatus ab illo omnem euentum itineris sui recitauit

Asserens se immensa preuentum sollicitudine quid dnā
de corporibus scōrum agere debuisset consilium ab
solacium quoque suppliciter flagitauit. [illegible]
At ille dō annuente ilicoroperit salubre consilium.
Nam leoni pape quia ualde ei familiaris
erat cuncta per ordinem quae supra me moraui[illegible]
comes ille replicauit. At ille suis optutibus
cum tes[illegible] [illegible] quem attulit
iussit diaconem [illegible]
presentari [illegible]
Gophinisque [illegible]
reseratis laudem [illegible]
xpō papaleo re[illegible]
Quinetiam reliquias e scis corporibus pater ipse
apostolicus propriis sumpsit cum manibus largaque
benedictione insuper data comiti diaconem cum scis
dī martyrib. commendauit. Iussitque ut ad hoc
destinata ubi illis habitacula fuerunt praeparata cum
maxima uehe rentur cautela. At illi sumpto
commeatu a domino apostolico magno cum gaudio
mouentes a urbe ad florentinam ciuitatem usque
peruenerant. Ubi dum domi forent familiariter
cum ea licuit pertractari; sumpto consilio scisque
corporibus ibidem relictis diaconus causa exploran

di an preparatas illis mansiones repperisset. dar uisiu
profectus e. Interim comes p̄ dictus coepit cum coniuge sua
et necessariis amicis felici consilio adhibere tractatum
quatenus reuertente diacono aliquam partem et cos
sibus scōrum ob amorem xp̄i sibi concedere poposcissent.
Ueniente igitur illo humiliter sicut de talibus decuit
rebus quas p̄diximus inpetrabant. At ille libentissime in
quit propt̄ caritatem uestram ergame et deuotionem
in scōs martyres ostensam solatiumq; plenissimum inpensū
petitioni uraē consensum preberem si permissum leonis
summi pontificis habuissem. Haud mora legatus celer quit alia
summi sacerdotis referre in aures romam mittitur.
At presul apostolicus quia de rebus uisis atq; optime
cognitis consultus erat tale responsum illico reddidit.
Si inquit ad legatum dominus tuus habitaculum tan
to mansore condignum aptumq; seruitium reliquiis
tam preclaris preparatum habuerit cum uolun
tate dī firmetur etiam cum nostro consensu peti
tio eius. Cum tali mandato a summo presule romano
legatus ille ad dominum suum reuersus est. At dia
conus ille facta oratione cum letaniis cophinos reseruit
partemq; aliquam corporis sci genesii xp̄i martyris
id est dextrum femur a iunctura superiori usque ad
geniculi iuncturam inferiorem scrot comiti tradidit.

Ceterisq; membris scorum item diligenter recon
ditis ad preparatas illis mansiones cum laudibus xpi
dar uisam ciuitatem aduexit. Comes uero praefatus
partem corporis quae sibi dī ut credimus prouidentia
fuerat condonata diligentissima cautela iussit inuol
ui. Serimoq; ad hoc ipsum moderata arte composito a sa
cris ordinibus sacerdotum fecit recondi. Petitoq; com
meatu a rege pippino per iuga alpium thesaurum ad
modum preciosum nostram prouexit ad patriam.
Nam [illegible] locis situm montisq; secessum ubi reconditū est
tam p̄clarum commercium. Quia superius parum p
actigimus recitare amplius necesse n̄ putamus. Sed
cum in exordio ambiguitatem nonnullis non solum in
populo sed etiā in sacerdotali gradu consistentib; res
ipsa conferret. pippinus rex langabardorum ratoldum
tunc principem palatii sui sacerdotem ueritatem
rei diligenter perquirendae darui siam misit.
Qui perspectis scorum corporib; ossaq; illorum
ossibus coniungens hoc solum modo defuisse cog
nouerat quod praefato comiti leone papa conceden
te diaconus tradidit. Quod etiam postmodum
cum rege pippino ad eundem locum ubi reliquie
sci genesii allate sunt isdem sacerdos uenisset
experimento consimili comprobauit. Nam

iubente rege scrinioli aperuit. partem q; corporis
sci genesii xpi martyris. quam apud daruisiam ciuitatem
non repperit. hic nanctus est collocatam. sed iam nunc
quomodo etiam quibusdam manifestis signis. dubi
etas illa a quorundam cordibus pelleretur. xpo pro
pitio conabimur explicare;

DUM ITAQUE IUXTA UILLAM

quandam in uicino sitam. rusticiutmoris est ruris
colendi gratia infatigabili. per campos labori insisterent.
terni que pariter quadam in parte opere eodem occu
pati existerent. Interque multa alia quae solent inter la
borantes oboriri conloquia. subito in talia uerba pro
rumpunt. Ubi nam ait unus ex ipsis. die crastina que
dominica habetur. conuentum ecclesiae frequentemus.
Cur ne inquit alius. in monte uicino ubi cateruatim cunc
tos undique terminus confluere. nos etiam deuoti
one consimili nuper allatas reliquias uisitamus. sed
quia in promptu uicinior habebatur ecclesia tertius
ex ipsis uulgare quoddam intulit proverbium. Quis
inquid superfluuium per gens aquam querit.
Quod quam peruersa mente protulisset. ultio mox
subsequens innotuit. Nam subito in modum para
litici resolutis cunctis membrorum conpagibus
iacuit. Quidum a sociis die eadem ad tecta portaretur

languor q; minime quiesceret manefacto
plaustro super inpositus. ad ipsam quam pridie
adire recusabat portabatur ecclesiam. Ibiq;
[illegible] ad magnam xpi laudem p suffragia
scōrum pristinam recoepit sanitatem. hoc ad exemplum
exeris factum quis dubitet ut nullus deinceps temere audeat
contra locum ~~pro locum~~ scm proferre conloquium.

Per idem tempus quidam uir expleio conuentu non recta deuo
tione ut post ineuentu paruit nec pura fide loca sacra uisita
uit. Nam ut multi solent agere in populo quod ualde dolendum est
uix expectata aliqua parte sollemnitatis peracte
quasi quodam stimulo retrahente instinctu dei
aboli agitatus ad propria remeare festinabat. X
At ille ut fallacia plenum pectus gerebat inpu
dicum quoddam p cunctantibus responsum pro
tulit dicens. Non aliud signum inquit illic modo
diffamatum audiui nisi quod mulier quedam
per secretam aliu naturam sonitū p tulit inpuden
ter. Nec mora dum paulo lum preteriret iudi
cio ad eum obblasfemiam celitus perlato ex
equo corruit brachio confracto cunctisq; mē
bris tam inmensa ualitudine resolutis ut pe
ratio salutis ipsius cunctis cernentib; existeret.
Quidū a parentib; item ad eandem ecclesiā

Quicū in uia aquaedē fidelium caterua admissarū sollemnia festinante int̄ agitus esset
sicut quod signū ibidem sacris in locis meritis sci martyris unde p[illegible] nouit p[illegible] audisset

uehere & ur. ad iuuamine scorum partim sanitati est reditus. nasce
tum ob castigationem suam hactenus ualitudine eadem marcescit
ener uiter dissolutus.

Eodem tempore egi no uir admodum clarus inter suos.
constantine ecclesie presul extiterat. ad cuius diocesim lo
cus ipse pertinebat. Qui ut plenius dei caperet ueritate
cum clericis suis. monachisque quibusdam ob testimonium
secum sumptis. ad eundem locum ueniebat. Utque om
nem ambiguitatem suo e corde depellere & scrinio lo reserato.
Cunctis clericis qui secum aderant cernentibus. sacrum
membrum xpi martyris superius memoratum. ma
nibus suis eps ipse contrectare curauit. Manifes
tumque ad eo munus allatum professus est. atque cum
laudibus xpo magnifice prolatis. mansioni pristi
ne membrum xpi martyris iterum restituit.

NAM NON MULTUM POST ETIAM
Nuualdo uir magni ingenii insulanensis coenobii pater.
tam causa orationis quam etiam ut ita dicam exploratio
nis. quibusdam fratribus secum assumptis. sacrum
locum uisitauit. Ibique a fratribus cum summa alacritate
susceptus est. Quidum post uespertinam synaxim ad men
sam cum suis cenaturus residere & signum quoddam mirifi
cum in ecclesia est ostensum. Nam moris in ecclesia illa
erat. iugiter die noctuque teneri lumen accensum.

Anno ab incarnatione dni dcc lxxxvi Waldo constituitur vii dyonisii abbas. et prefuit xx annis
xx institutionis sue anno transfertur in francia. ad regendum sci dyonisii cenobium.

Sed aliqua interueniente incuria post celebratio
nē uespertinam die illa custos ecclesie obclusis foribus
oblitus ē lum ibidem more solito accendere. Fragorq
subitaneus post egressum illius terribili quodam soni
tu pauimentum concutiens in ecclesia est auditus.
Nam candelabrum quoddam admo dum mobile
extincta super inposita candela in loco eminentiore
iuxta arum fuerat conlocatū. Quod saltu quodam
mirifico diuinitus eleuatū in planitie pauimenti
claro ardens lumine a fratribus qui sonitum audi
erant inuentum est. Quod dum prefato uenerabili
patre admensam residente nuntiatum eet. xpo gra
tias agit omnem q dubietatem ulterius de hac re
epectore suo fatebatur extinctam. Idipsum qui
dem signum luminis accensi quod tunc clericis
et monachis ob exemplum incredulitatis ut credimus
fuerat reuelatum alio quidem modo eadem tamen
uirtute etiam laicis ibidem post modū est ostensū.

QUIDAM namq uir exstirpe ortus nobilium in proxi
mo commanens cognomine magna par
tem montis ipsius cum suis fratribus iure paterno
possidebat. hic colonum quendam puerse mitis
uirum ipso in monte commanente habuit. hic
inter seruos di et dominum suū litem de terminis

locorum serere iugiter solitus erat. Sed quia dominus
illius prudens erat & modestus. ante cognitionē rei
male suadenti non cessit colono. Nam die quadam
ipsum secum assumens cū duobus aliis uassallis. fami
liariter oratorii sci martyris adiit. Orationeq; pacta
pueros in ectsia reliquit. ipse solus in secretario secre
tū seruorum dī conloquium petiit. At illis qui
in oratorio relicti sunt. mutuo quiddam sermoci
nantibus. subito ante altare quod in honore sci
iuti xpi martyris ibidem est erectum. prae oculis
ipsis cernentibus candela diuina potentia accensa
est. At illi nimio terrore pculsi. fores secretarii
pulsare ceperunt. signum sibi diuinitus reuela
tum referebant. Quicum egressi fuissent. ex
perimito uerissimo conpbarunt. quod auditu per
ceperē. Factumq; est. ut ad in mane xpi pconium
in promptu reuelatū miraculum. non solū rixę
aperuerso fautore accensę terminum inponere.
uerum etiam mitiores placabiliores q; circum
quaq; manentes efficere.

Nec hoc silentio pter mittendum existimo.
quod quodam tempore mulier quedam
cum reliqua turba fidelium ad idem uenien
oratorium celebritateq; a seruis dī solita ibidē

ueniens oratorium celebritateq; a seruis di solita ibi
dem pacta redire cum quibus aduenerat uoluit sed
minime ualuit. Nam quasi quibusdam loris con
stricta teneretur. Ita fortiter solo oratorii ad
herens. Cum a pluribus magno conamine mouerentur.
gressum omnino inde mouere nequiuerat. Cum
q; diutino tractatu inter se pquirerent quo solatio
tali casui subuenirent. Inito tandem consilio. sacro
uelamine illam induunt. Sicq; adiutorio di
cōmota. sanaq; mulier cū suis ad ppria remearat.
Quod quo occulto iudicio contingere. solius ē
nosse qui illam & constringi iussit & eripi.

Fuit & alia quaedam mulier morbo ualidissimo
diutinoq; contracta. Quae piuge quinquenni
um non dicam gressum mouere. sed neq; per se
ipsam cibi potus ue aliquid ulla poterat occasione
pcipere. Nullum omnino uerbum ore promere.
uel auribus ab aliis prolatum poterat accipere.
Hac solum modo alimento semiuiuum sustenta
bat corpusculum. si aliquid lactis ut liquidi
ali cuius alimenti ab aliis in os illius fuisse infu
sum. Que cum tandem fide credentium ad p̄
fatum fuisse deuecta oratorium. Ita integer
rimam ad laudem xpi recepit sanitatē. ut nullū

mea prioris morbi debilitatisq. uestigium remaneret.

Alio etiam intempore. illuc mulier quaedam per
ducta est. quae abantiquo hoste generis humani
uexatione miserrima aprimeuę iuuentutis flore
fuerat agitata. Glamoribus inportunis. horren
disq. uocibus. prauisq. loque lis. miseram uitam
ducens. Quae cum inuita in ecclsiā renitensq. trahe
retur. cunctis qui aderant cernentibus. dī omni
potentis adiutorio. apotestate prauissimi inua
soris erepta est.

Deuicinis itaque partibus. mutus quidam adue
nerat. diu ereptam deplorans ore loque lam.
Quidum cum aliis qui forte aduenerant. aliqua
sollemnitati intereet. subito ab altare puerum
mirę uenustatis procedere pspexerat. Digitosq.
sibi inos mutum intromitti cernebat. Amissā
q. diu meritis sci dī martiris xpo propitio. meruit
reparare loque lam.

Quodam etiam tempore puerulus quidam a bu
bere matris sicut pro lapsus ē mutus pseuerans.
a parentibus illic allatus est. Quidum nocturnis
uigiliis ante faciem altaris maternis amplexibus
consistens teneretur astrictus. incipientibus iam
ymnis matutinalibus. subito diuinitus sibi condonata

loque la clariscum uocibus uerbisq; suauibus pa
trem matremq; alloquitur. At mat̄ prae gaudio
tali cum uoce tectum omne replebat. Gratias dō
istius sci dī meritis infans meus hactenus p̄seuerans
mutus modo loque lam recepit. Tunc creatori om
nium cuncti qui ad erant laudū p̄conia retuler̄.

Nunc duorum caecorum qui ibidem caecitate
caligineq; oculorum deposita gratia creatoris in
luminari meruerunt eranda miracula stilus
sermoq; uertetur. Equibus unus in oratorio stans
subito lumen amissum dō propter inmensam cle
mentiam suam in honore martyris sui conceden
te recepit. Alter uero equae in eclesia stando exim
plo lumine celitus emisso altare totum uidit
p̄fusum. Ex quo uidelicet lumine dum in illud
intente alacriterq; inspicere caligo cecitatis
illius abstersa est.

Claudus quidam ex utero materno usque ad pe
ne iam senilem ex atem eadem in se sine cessa
tione debilitate perdurante aduenerat. Mi
rum in modum retrotibus retortis non illius
impar qui ad portam speciosam ob tutibus
quondam clauigeri meruit iohannisq; p̄sen
tari. Qui dum aliquandiu ibidem p̄seuerans

die noctuq· horis canonicis· priuatisq· ꝑcibus insistens
assiduis· Crebrisq· gemitibus largitorem omni
um exorare· Tandem misericors rerum fabri
cam uirissui clementer aspectans· talique mo
do suffragis martirissui· sanitati restituit·
Nam mos eodem in loco· crebris infirmis aduenti
entib·· increuerat· quatenus post expleta canonica
officia· ceteris quibusque egredientibus· quãuis
obclusis foribus· infirmus qualiscumq·· obremedi
um sui tardiore cupiens tempore inmorari· nul
lo modo pelleretur· Quoddum praefatus clau
dus· solo tantum conscio custode ecclesie· clausis
ianuis linqueretur· Contigit ut frater quidam
causa orationis secrete oratorium peteret· eumq·
terribiliter gementem· in parte extrema ecclesiae
audiret· Quid tamen cause existeret· unde talis
gemitus euenire· dubiõ omnino tremebundũ
q; pectus frater ille gerebat· Tandemq; sumpta
fiducia propius accessit· semi uiuum solo orato
rii uolutãtem· eiulantemq· claudum reperit·
Eumq· consolatione non minima ne in fide du
bitare edocuit· atq· adaltare usq· perduxit·
Quodum aliquantis per ante prostratus iacuis
set· aliquantulam interim· post ea paucis diebus

inter uenientibus. integerrimam recepit xpo pro
pitio sanitatem. Hisdem namq; frater qui hec
ita euenisse pspexerat. modo pastorali regimine
dinoscitur. eidem prae fuisse ecclesiae.

Fuit etiam haud longe mulier quaedam sexen
nio cum uiro suo sterilis pseuerans. quae tamen
iuxta uiriu suaru mensuram. aelemosinis pre
cibusq; obhoc ipsum remedium pecutura uotis
iugibus insistebat. Cui quadam nocte psom
nium ostensum est quod proforibus oratorii c el
le ipsius. stando suppliciter xpi misericordiam
implorare. Quae dum sibito ipsa inuisione
uultu eminus erigere. uirum quendam uultus
angelici iuxta aram sedentem. codicem aper
tum inmanibus tenentem. patriq; supra me
morato celle ipsius. aliqua decodice suggeren
tem cernebat. Quae tandem sumpta fiducia
intrauit ecclesiam. audiuitq; uirum illum misi
cum abbatem interrogare. est ne aliquid inquit
inoratorio pter te. At ille. nullus inquit nisi fe
mina quaedam. pnecessitudine quadam rogatu
ra ultima inparte ecclesiae. At ille. scio inquit
necessitatem illius. iube illam propius accedere.
Quae cum uocata inprospectu ipsius adsistere.

ait ad illam. Vade inquit mulier. unicam quā
habes oviculam huc adferre festina. Largi
toriq. cunctorum fide purissima. munus quod
iussa es offerre non differas. Experge facta ita
que mulier. ouem quā solam habuit. omnipoten
ti dō offerendam. sicut in iussione est ammonita
suppliciter optulit. Nec mora p̄cibus uotisq.
ibidem humiliter p̄actis. mulier domum rediit.
Iae tuq. concepto. omni sterilitate. xp̄i misericor
dia sublata. sobolem procreauit. Encernimus
dī omnipotentis fauente clementia. p̄ossa xp̄i
martyris antiqua renouata miracula. Ut
nullus fidelium dubitet. ibidem quae sisse suffra
gia ubi tanta in laude xp̄i cernit coruscare miracula.

De his etenim qui ab spiritibus uexabantur in
mundis. tam copiosa multitudo. passim ibidem
fide allata credentium. adiutorio xp̄i in saniem
deposuit. sanitatemq. recuperauit. ut illorum
omnium commemorationē cartulis inserere.
ne forte onerosum legentibus fastidiosūq. sit
sup̄fluum uideatur. Ne tamen penitus omit
tantur. pauca e pluribus commemorasse sufficiat.
Duo namq. temporis quidem diuersi illuc alla
ti sunt uiri. tam in mensa uexatione antiqui hostis

incursione detenti· ut non absq; periculo comitan
tium· nisi forent artis uinculorum annexibus· al
ligati deferri potuissent·⁊ Unus namq; ex ipsis
catena circumstrictus trahebatur· alter uero sca
le sup̄ inpositus· lorisq; conligatis aparentibus
portabatur·⁊ Ambo tamen suffragio scōrum
amentia deposita· incolomes ad propria pessimo
exactore depulso repedarunt·⁊

Deuicina namquae possessione· seruus cuius
dam non ignobilis uiri· miserabili omnino· om
ni aeuo uitae suae infirmitate fatigatus extite
rat·⁊ Tremore quippe horribili· totius corpo
ris motu iugiter quatiebatur·⁊ Nullam utili
tatem sibimet aliisue ualens· propriis conferre
cum manibus·⁊ Qui ad memoriam sci̅ genesii
xp̄i martyris· die natalitii ipsius adueniens· ita
ad laudem xp̄i om̄is ab eo diuturna illa horrendaq;
ualitudo diremptaest·⁊ Ut nullum neuestigiū
quidem in illo uexationis pristinę remaneret·⁊

Mulier etiam quaedam illuc· cū cęteris fidelibus
debilitate cogente aduenerat· cuius brachium
totis ternis iuncturis· manu· cubito· humeroq; re
tortum est·⁊ Quaedum in ecclesia sci̅ michahelis
archangeli· nocturnis uigiliis interesset· superior

humeri iunctura paulatim resolui ceperat. Athi
qui ad erant. cum auxilium illi super uenisse sen
sissent diuinum. exinde eam amouentes ante
altare sci di martyris posuerunt. Quocũ ali
quandiu prostrata ante iacuisset. integerrima
recepit sanitatem. Quae dum postmodum
ad domino suo libertate foret donata. ibidem elegit
toto tempore uitae suae inseruitio seruorum dī
perdurare.

Altera quin etiam femina manu miserrime
penden te putrida. suffragium xpī martyris quae
situra loca sacra frequentabat. Quae dum parā
li ad laudem xpī modo curata redire cum quib;
aduenerat concupisset. etiam inuia iam posita
manus illius putredine pristina inuadente con
tabuit. haud morare uertens mulier. solo ora
torii suppliciter xpī adiutorium petitura prosterni
tur. Iterum q; sanitate restituta. iter sicut
prius inde migratura carpere coepit incolomis.
Item q; morbo eodem inrepente modo non dis
simili. salus pridem condonata subito direpta est.
Quae etiam mutua uicissitudo sanitatis. putredinis
q; signo admirabili tam diu peracta est. quo adusq;
mulier amplius sen exinde migratura pmittere.

De eadem nam q· prouincia quibusdam fideli
bus orationis causa· die quodam sollemni aduen
tantibus· insolitum quoddam contigit euenisse
miraculum·⁊ Quidam enim· uir dum cum fami
lia sua· deuota ut credimus fide aduenisset· ante
fores oratorii· tortulam cere quā secum ad
uexerat· sex in partes diuisit·⁊ Vnam quippe sibi
partem sumens· ceteras q· quinq· quae reliquae
erant· inter coniugem liberosq· altari inponen
dā dispertiens·, Quidum sollemnitate ibidem
pacta· domum cū suis alacris repedaret· ilico ut
solent deuia reuertentes· obseruorem aestus tuni
ca se exui petebat· qua erat indutus·⁊ Quo facto
manum in sinum mittens· partem cere quā
pridie sup altare ipse inposuit retraxit·⁊ Mo
do q· ammirabili· manu iterum iterumq· sinu
intromissa· om̄ quas pridie diuisit partes prae
ter sextam repperit·⁊ Nemio q· timore correp
tus· sūpto tandem consilio· ceram mirifico re
pertam miraculo· sacro loco· reportauit seruisq·
dī cuncta per ordinē replicauit·⁊ Quidum
cū magna adī famulis obtestatione fuisset
exactus· si in conscientia sua aliqua latēs exis
teret causa· unde tale euenire miraculum

aestimaret. hoc solum modo referebat. qd pater
quidam filii sui spiritalis. dum illu asacro sus
cepisset lauacro. ipsam ceram filiolo suo spi
ritali. sedaturum promunere pmisisset. In
qua tamen pmissione sicut post ipse pfessus
est. aliquantulam fraudem pegit. Inde que
est aestimare. quod pars illa quae inter ceteras
non est reperta. pro filio fuisset oblata. cui fraus
a patre suo spiritali in promissione fuerat effecta.

Restat adhuc unum de his quae modo in mani
bus tenemus. mirabiliter admodum gestum
miraculum. Nam mulier quaedam seruitio
cuius dcte temporalis domini mancipata. cu reli
qua caterua fidelium. memoriam xpi marti
ris uisitauit. sacris uigiliis more solito ibidem
pactis. dum cu suis mansione repetere uoluisset.
ad limen eccle paralisi inmaniter corruit re
soluta. Quae cum diu morbo augmentum
capiente ibidem iacuisset. uiri qui cu illa comi
tabantur. quia de longinquo uenerant. moram
propter illam ibidem pati nolebant. Unum
tantum modo e socius cu illa relinquentes. ipsi
ad propria talia nuntiaturi regressi sunt.
Missarum uero sollemniis ibidem pactis.

mulier pristinā sanitatē recepit. Cūq. nocte
eadem. cū uiro quicum illa relictus est ibidem qui
escere. mane facto cū ante oratorium iam
in iter parati conuenissent. capitaq. inclinas
sent. item morbo erepta pristino mulier cor
ruit. moueriq. de loco nullo modo potuit.
At pater ipsius celle cū talia audisse. puerum
ad propria remeare petiit. dominoq. eiusdē
femine quae euenerant nuntiare. Quicum
discessisse. mulier semiuiua in lecta posita. ilico
sanitati pristine ē restituta. Iussaq. ad mes
sem cū ceteris sos pes laboratura prexit. Die
uero eadem uesperascente. duo exppinquis
illius eam inuisere ueniebant. Quā dum sanā
reperissent dō gratias referebant. ibidemq. nihil
hominus nocte eadem quiescentes. Dum in
crastinum cū illa ante oratoriū sicut prius
iam perrecturi uenissent. parili corruit modo
resoluta. & quoties ei talia contigerunt mirifi
ce tota sup fiies cutis illius. in nigredinē flauū
q. uersa est colorem. & ueluti & animis iacuit
oculis horribili quodam modo fulgentibus.
At uiri illi sumpto supra memorato. patre con
silio ut domum redirent. aliquidq. uehiculum

tale reuertentes. quo eam uel sic egram resolutam
q. deferre potuissent adferrent. Quod ita p
actum est. Nam cum iterum uehiculum secum
adferentes aduentarent. sanamq. sicut prius
reperissent. a ecclesiā q. secum illam adsumen
tes introirent. pater etiam celle ipsius fra
tresq. ne aliquod ut solet a secularibus nasci.
illis uerbum male fame diffamatae adhere
ret. oraturi conueniunt. Quid multa nam
oratione pacta. dum ab eccla pedem mouere
coepissent. non parili sicut prius. sed multo
peiore de et stabiloreq. ita ut etiam in insaniē
uerteretur ruina corruerat. At illi cum eam
ibidem relinquere uoluissent. obnixe a fratrib;
psuasi semi uiuam equo inpositā deferre ceperūt.
Cumq. adhuc in pspectu illorū diuū montes
ipsius ascendere coepissent. tam horribilit
totis membris obriguit. ut comae equi. q. in
collo cū manib; adphendit. Nullo modo nisi
abscisae ferro potuissent euelli. Hoc demum
horrore dominus illius cō motus aduenit.
eamq. iure dominio potestati ecclesie
illius. ibidem iugiter tradidit pmanen
dam.

Octingentesimo xpi natalis ab anno.
Ecclie primo shinensis cepit origo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

123v

PASSIO SCŌRUM MARTYRUM UITI MODESTI ATQUE CRESCENTIAE

QUOD EST XVII KT IVT

Temporibus itaq; diocletiani imperato
toris & maximiani. equib. superior in oriente
alius in occidente affligi ecclesias. uastari inter
ficiq; xpianos. insatiabili feritate insistunt.
Erat ex prouincia licia nobili ortus prosapia pue
rulus quidam uitus nomine. Qui in ipsa iam
tenerrima infantia euangelici non inmemor
p̄cepti. precib. continuis. elemosinisq; largissimis
aditum sibi regni celestis eperuit. Tam casto
amore puroq; timore dn̄i celi terraeq; iugiter
adorans. ut ipsis & iam gentilib. horrorem non mi
nimum conuersatio illius incuteret. Nam plu
rimos illorum dulci conloquio leniq; documento
ad fidem xpī conuertit. Signis & iam quā plu
rimis uirtutibusq; haud paucis. maxime in effu
gandis demonis. in ipsa admodū molli fortiter
fulsit infantia. & ne in tali agone tyro xpī de
ficeret. his iugiter uocibus dn̄m p̄cabatur. Onē
ihū xp̄e fac misericordiā cū seruo tuo. & ne repel
las me amandatis. neque me seperas a coggre
gatione iustorū. His namq; ali
isq; cū sedule xp̄m
p̄cib. felix infantulus pulsaret
innumeris. Vox de celo ad eum delabsa est

huius cemodi dicens. Vite exaudita est oratio
tua. faciam tibi sicut peristi. Pater itaq; illius
ilas nomine. cū in ritu gentilium culturaq; idulorū
obcecato corde teneretur astrictus. intentionē feli
cissimi cernens infantis. blandaleniq; suasione
ad culturam nefandissimam. animū pueri studuit
retorquere. At pius sobolis impio genitori nefan
da suggerenti tale responsū reddidit. Agnosce
pater. qđ alium dm̄ preter unum solum sempiter
nū q; nescio nec colo. Qui in ipso mundi exordio
lucē saparauit a tenebris. Cuiusq; sp̄s sup aquas
ferebatur. ipsum dm̄ meum regem angelorū eē
pfiteor. ipsi deseruio. ipsumq; adoro. fabricatorē
celi et terre omnib; dieb; uite meae. Heac audi
ens pater. uirgis cedi iussit infantulum. Quis te
inquit fili docuit talia confiteri. Annescis quia si
hoc a principib; auditū fuerit qđ peribis. At ille.
Xp̄s inquit cuius seruus sum talia me loqui edocuit.
Cuius eloquia melle dulciora in faucib; meis resonant.
[illegible] cuius lex inmaculata mihi omni
argento auroq; p̄ciosior extat.
Qui [illegible] mihi ppt̄ suam inmensam clem̄tiā
intellectu[illegible] tribuit ut discam man
data illius. quia manus eius me fecer̄ atq; plasmauer̄.

Apparuit aũ ei angelus dñi consolabatur eum his uer
bis. Datus sum tibi custos. ut custodiã te usq; in diẽ
exitus tui. & omnia quae peteris adõ dabuntur tibi.
At stolidus pater prudentissimũ plangebat filiũ.
quia eum quẽ unicum habuerat ad culturam
deorum suorũ reuocare nequiuerat. Cumq; ille
patrẽ interrogaret quib; diis illi sacrificare iussis
set. ilas dixit. Nescis fili deos eẽ inmortales.
louem martẽ atq; apollinẽ. quos principes nr̃i
adorant & colunt. Beatus uitus respondit. plures
namq; deos eẽ numquã audiui. Scio enim & credo
dñm meũ ihm̃ xp̃m traditũ ꝓ peccatis nr̃is. cuius
sanguine redempti sumus. quẽ tu nescis pater.
Nam si consiliis meis adquiescere uoluisses. ilico te
ad cognitionẽ eius ꝑducerem. ipse ẽ enim agnus dĩ
xp̃s. qui tollit peccata mundi. Ad hec. ilas respon
dit. Xp̃m cuius potentiã mihi suggere cupis
scio. ipse quippe est quẽ pilatus flagellis cesum a
militib; q; in lusũ iudeis tradidit crucifigendum.
At uitus. heac inquit crucifixio. nr̃a est redemptio.
A cuius amore. nullus me umquã nullo ingenio
poterit separare. Interim & iam felix infantulus
ad laudẽ xp̃i magnis effulsit uirtutibus; caecos in
luminando. diuersorumq; infirmitates pellendo.

demonesq; innumeros effugando. Heac dum
innotitiam ualeriani caesaris peruenissent. ilico
patrem illius iussit suis optutib; presentari. Dixit
q; ad eum. Quidnam de filio tuo audio. quod cru
cifixum confiteatur et adoretur. Nunc itaq;
nro presentetur sine ulla dilatione examini.
Quocum perductus fuisset. ait ad illu ualerianus.
Cur deos nros contemptui habes. Annescis quia
in risores deoru nroru iussu principum diuer
sis perimi iussi sunt poenis. Tunc Beatus iuue
nis spu sco repletus. signaculo crucis xpi armans
frontem. intrepide respondit. Ego sculptilib;
lapidib;q; pcolendis numquam consentio. Tunc
pater eius sociis suis secum adsumptis. quasi uni
cum filiu perituru in menso heiulatu plangen
do tecta replebat. Beatus uero uitus. Ego inquit
non pereo. sed in congregatione iustorum premia
aeterna percepturus introibo. Ualerianus dixit.
Nam nisi honor patris tui nobilitasq; generis tui
me cohiberent. iam fustib; te cedi iussissem. Ad
quiesce igitur et sacrifica diis. At ille. Nonne in
quit iam semel dixi tibi. quia xpm filium di ado
ro. Iratusq; ualerianus. ad prehendere ministris
iussit infantem. Quicum manus in illu

mitterent. ilico brachia illorū ariditate rige
bant. Tunc damans ualerianus uoce magna
dixit. Manus pedēdi torq; orq; dolorib;. Tunc uo
care ad se iubens patrē pueri. & ait ad illū. Ui
deo filiū tuū in magicis artib; admodū uiguisse.
Beatus uero uirtus. Ars namq; magica mea inquit.
& fonte doctrinę xpi emanauit. cuius ego sum
seruus. Qui pedib; sup mare ambulauit. mor
tuosq; suscitauit. In cuius nomine manū tuā
pristine potero restituere sanitati. Valeria
nus dixit. & quare non facis. At ille xpi nom
inuocans. ilico sanauit eam. Tunc cōmendans
eum patri suo. emenda inquit filium tuū & in
strue. ut adquiescat & sacrificet dis. Tunc pater
eius introducens eum in domū suā. ad cumula
tis diliciis cimbalisq; & citharis puellisq; saltan
tib; animū pueri delinire curauit. Ille uero
oculis in celū sublatis dixit. Cor contritū & humi
liatum dis non spernit. Ad hec etiam pater
eius. inornatū cubiculū lapidib; pciosis felicis
simū puerum introduxit. Ostiumq; seris muniuit.
At ille genu flexo. his uerbis dnm pcabatur. Dis
habraam isaac iacob miserere mihi seruo tuo.
& confirmame in tua uirtute. ne draco iniquus

iste p̄ ualeat inseruū tuū neq; dicant gentes ubi
est ds̄ eorum. ⁊ Tunc lux serena odorq; saturissimus
subito repleuit omne cubiculū. ⁊ Cūq; familia p
magnitudine odoris eximii cuncta terreretur.
ilās deos sibi tale munus adferre referebat. ⁊
Intro spiciensq; clare fulgens cubiculū septem
angelos. AGIUS. AGIVS. AGIUS. canentes cernebat. ⁊
statimq; ipsa inuisione cecus effectus exclamauit. ⁊
Ue mihi quia p̄didi lumen oculorū meorum. ⁊
Clamor ingens familia p̄strepente exoritur. to
taq; ciuitas commota est. ⁊ Tunc ualerianus tan
to strepitu p̄motus aduenit. ⁊ Interrogauit
q; ilām unde illa cecitas euenire. ⁊ At ille. ⁊ In
cubiculum inquit filii mei p̄nimia admirati
one intuens. deos igneos cernebam. quorū
oculi inmodū stellarū fulgentium candebant. ⁊
At ualerianus. ⁊ P̄ge inquit dis nr̄is qui tibi
ostensi sunt sacrificiū offerre festina. ⁊ Cumq;
a seruis suis ad tēplum iouis duceretur. uictimis
ibidem ritu p̄actis gentiliū. sed quia dormien
tē deum reperit. idcirco cecitatē illius non abstu
lit. ⁊ Beatus uero uitus genu flexo. omniū creato
rem suppliciter exorabat. ⁊ Dn̄e qui tobi famuli
tui oculos celestis medicamento curasti. ostende

misericordiam tuam in patrem meum si diis abiec
tis fidem suam tibi firmauerit. Cumque ilos
adductus genua filii sui petens ut sui miserere
tur amplecteret. Atque ab illo ammonitus
quamuis non puramente ut post claruit satane
operibus que eius ac pompis se abrenuntiasse fate
retur. Felix natus manum capiti perfidi ge
nitoris super imponens crucisque impresso signa
culo. Xpi nomen inuocans. cecitatem ab
illo corporis non cordis abstersit. At ille di
is suis quasi si illum sanarent gratias refe
rebat. Cui ille. Xpus te inquit non dii sana
bant. Ille uero mente obcecata coepit inquire
re quibus poenis filium interficere potuisset.
Beatus uero uitus temporibus septem tantum
modo annorum etatis habuit. Apparuitque
angelus dni modesto papati suo imperans
illi quatenus secum sumpto puerulo ad
mare perrexisset. Inuentaque nauicula in
terram quam sibi ostenderet trans fretare
festinaret. Cumque ille uiam se nescisse fate
retur. Ego inquit angelus dux itineris uri.
At illi iussis obtemperantes ad mare usque ue
niebant. Ibique angelum in specie nauticis

nauem habere paratam inuenerunt. Cum
q temptando infantulum interrogasset. inquā
regionē ire festinarent. hoc ab eo responsū accepit.
Vbi ait dn̄s nor̄t nos duxerit. ire parati sum̄.
Et ubi est inquit naulum nr̄m. Et ille. Xp̄s
tibi ait mercedem restituet. Ascendentesq̄ na
uiculam. uener̄ in locum qui electoriū nuncupa
tur. Et subito cū adplicuissent nauis non con
paruit. Veneruntq̄ ad fluuiū siler. Et ibi sub
quadam arbore fessa membra collocar̄. Vbi
etiam inter ceteras quas faciebat uirtutes. aqui
la cotidie cibum cellestem illis adferebat.
Turba etiam quā plurima circū quaq̄ con ma
nens adcurrere festinabat. Nam demones
nusquā se talia pati tormenta palam p̄fessi
sunt. Multi etiam aduentantiū monitis ipsi
us. spretis simulacris ad dm̄ uerum conuer
si sunt. Interim filius diocletiani arreptus
demone uexabatur. exclamansq̄ demon et dix.
Non ex eo nisi uenerit uitus lucanis. At diocle
tianus. Vbi est inquit ille. Demon dix. Inter
ritorio tanagritono. Armatis itaq̄ militib;
cū festinatione iussit ad se ad letam xp̄i p̄ducere.
At illi cū eum penes supra memoratū fluuiū

orante repperissent dixer. ⁊ Quod imperator
illum ad se accersiri ppt quanda necessitate
iussisset. ⁊ Ille uero ait. ⁊ & qualis ee necessitas
poterit. pqua tant illum seruulu aduocare
iubere. ⁊ Milites uero dixerunt. ⁊ Filius eius
demonis infestatione uexatur. ⁊ At ille nihil om
nino rennuens ibat cu illis. ⁊ Dum q. amilitib;
imperatoris psentarentur obtutib;. tanta gra
tiam illi xps tribuere inuultu dignatus est.
ut facies eius oculiq; solis claritate fulgescerent. ⁊
Cumq. ab imperatore an ipse uitus ee. p cuncta
retur. nullum primitus responsu reddidit.
At ille senem modestum interrogauit. ⁊ Qui cu
& ipse natura simplex ee. nil omnino respondit. ⁊
Tunc beatus uitus. ⁊ Que inquit interrogas sene
anuuenem. ⁊ Nam si non homini. uel canitie
debuisti honore impendere. ⁊ Diocletianus dix. ⁊
Cur sic iracundo mente furis in nos. ⁊ Cui ille. ⁊
Nos inquit iracunde mtis non sum. quia illius
magisterio educati sumus. qui mitis fuit & hu
milis corde. ⁊ Qui nos prudentes sicut serpentes
ee mandauit. & simplices sicut columbe. De
mon au xpi doctrina audiens inmaniter da
mando dorquebat. ⁊ Tunc imperator. ⁊ poteris

inquit demonium a filio meo expellere. At
ille non ego ait. sed xpi. Accedensq; cū fiducia
ad filium imperatoris manumq; sup caput
illius posuit dicens. In munde spiritus re
cede a plasma di. statimq; recessit ab illo
demoniū. herrore inmiso. pluresq; inter fec.
ita ut ipse timore correptus fugisse impera
tor. Tunc munera magnifica tyroni xpi
maximāq; partē regni sui sedaturū pmiserat
si illi ad sacrificia deorū suorū consentire uo
luisset. Cui beatus xpi adhesare spondit.
Habeo xpm dnm meū qui me stola inmor
talitatis induet. regnum tuū corruptibile
diuitiesq; tibi maneant peritura. At ille.
consule inquit pueritiae tuae ne diuersis poe
nis pereas. et sacrifica dis. Cui inuictus
triumphator. Ad palmam inquit quam
dns electis suis pmisit nullis ornamentis
puenire phibeor. Tunc imperator in ar
tam carceris custodiam. seris obclusam. anu
lo q; suo signatam. ubi nec aquae quantulae
cui q; illis potio pberetur iussit induci. In
gresi itaq; carcerem beatus uirtus clamando
exorabat dicens. Dne sicut liberasti tres

pueros de camino ignis ardentes. & susan
nam de falso crimine. ita de his penis famu
los tuos eripere digneris. Intende dne acce
lera ad auxilium nrm. In illa hora xps ad ser
uos suos descendit. Vite inquit. ecce ego
tecum sū. & audita est oratio tua. Subito
q terre motu facto. lumen in habitaculo
carceris ingenti claritate refulsit. Vincu
laq in modum cineris sunt resoluta. At illi
ymnum arripientes euangeliū una uoce ca
nebant. Benedictus dns ds isrl. qui auisita
uit & fecit redemptionē plebis sue. At custos
carceres ingenti terrore correptus orribili
Cum clamore ad palatium cucurit dicens.
Imperator. ciuitas perit. & omēs periditamur.
Turbatus itaq imperator. quid est qd loque
ris inquit. Illeq respondit. Vito inquit
quē retrudi iussisti in carcerem. homo quidā
in auxiliū aduenit. cū claritate mirifica.
odoriq inaestimabili. cuius aspectū nullus
hominum proferre poterit. Tunc iubens
amphiteatrū sibi parare. Tradamus inquit
bestiis corpora illorū. & uideamus an ueniat
xps illos liberare. Cumq ibidem pducti fuissent.

felix puer modestū senem ammonuit. neullo
modo cla dium diaboli expauescere. Forti inquit
animo esto. quia iam modo corona nob adppin
quabit. axpō pparata. Eumq. ad spectaculū illud.
quinquaginta milia aut eo amplius uirorū pter
uulgus innubile (mercq.) pmiscui sexus aduenissent.
diocletianus dix. Uite ubi te uidis eē. At ille in ce
lū aspexerat. Iterumq: hisdem uerbis interrogauit.
At ille in amphiteatro inquit uideo me eē. Quod
facturus es celeriter fac. Imperator ait, Consule
iuuentute tue. et sacrifica diis magnis ne pereas.
Ille uero respondit. non sit tibi bene opus diabuli.
pars serpentis antiqui. deceptor animarū. exi
foras erubescens. quia xpm habeo cui sacrifico.
Tunc iratus imperator. Iussit in ardenti clibano.
plūbū picem resinamq. resolui. at lezamq. xpi
sup inponi. Uolo inquit uidere. si ds tuus eruat
te de manib: meis. Xpi aū proeliator inuictus.
de medio clibani feruentis orabat dicens. Dnē
qui pmanus seruorū tuorū moysi et aaron
filios israel de tra egypti liberasti. fac nobiscū
misericordiam ppt nomen tuū. Angelus
uero dni cunctū feruorē cumulati ignis extinxit.
At ille. Ubi sunt inquit diocletiane mine tue.

Gratias agimus. qui si sabina p̄beres optimum
laua chrū p̄paratum habuisses. Uniuersus
aū populus qui adspectaculū istud conuenerat.
numquā se tanta mirabilia uidisse fatebatur.
Cumq; fulgenti corpusculo nullamq; omnino
maculā habenti exiret dix̄. Erubesce impe
rator cū patre tuo diabolo. At diocletianus.
Aliquo inquit argumento artes magicas tuas
superamus. Iraq; repletus leonē ferocissimū
iussit dimittere. Tunc beatus uitus. Nes
scis inquit stulte & insipiens. quia xp̄s me
cū ē cū angelis suis. qui me liberabit de manib;
tuis. Factoq; crucis xp̄i signaculo. rabiem
leonis superauit. Ita ut ante pedes illius cor
ruerēt lingeretq; sudorem corpusculi sui.
En inquit beatus uitus ad imperatorum tunescis
creatorē tuū. cū bruta animalia illi honorē
inpendant. Nam si uelles agnoscere xp̄m sal
uatorē & credere saluus esses. Imperator dix̄.
Tu crede & genus tuū. At ille subridens ait.
Benedixisti imperator. omne enim genus nr̄m
perpetuā in paradiso coronā exspectet. In illa
aū hora quasi v. milia uirorū xp̄o dn̄o credider̄.
At diocletianus. Quales s̄ inquit artes tue quod

sic ignib, ferisq; imperabis. Ille uero ait. Ista
omnia non mihi sed dō reddunt honorem quia cre
torem suū agnoscunt. Tunc imperator p̄parare
catastas imperauit. Extensiq; in illis sci dī mar
tyres uitus & modestus cū papa pitissa sua
crescentia. Tunc scs uitus dix. Recede mi
ser a muliere que est enim uirtus eius in fragili
corpusculo. cū qua ualeat sustinere ut omnia
ossa eius disrumpantur. Exclamansq;
uoce magna in celū dix. Dnē ds omnipotens
libera nos. Subitoq; coruscatio ingens cū toni
tru inruens. terre motusque magnus effectus
est. Tunc q; omnia templa idolorum cor
ruerunt. tertiaq; pars paganorū interfecta
est. Imperator uero nimio t̄rore correptus
fugiebat. Alapaq; sibi frontē p̄cuciens dice
bat. Ue mihi quia a tali sum infante supera
tus. Angelus aū dnī eripiens eos de catasta.
subitoq; iuxta supra memoratum fluuium
siler apparuer. Dumq; ibidem sub arbore
requiescerent. dm̄ inuocabant dicentes.
Dnē ihū xpē filius dī uiuentis. suscipe ad te
animas nr̄as p̄ corque Ait scs uitus. ut in loco

hoc ꝑ dies quattuor natalicii mei musca non
appareat. Et facta est ad eum uox de celo dicens.
Uite datum est tibi quod petisti. Uise sunt
aũ anime eorũ in specie columpe niue can
didiores in celum deferri. Ꝑ triduum namq;
aquile custodiebant corpora eorum. Florentia
aũt quedam inlustris femina. dum in fluuio
illo naufragium pateretur. Uidit scm̃ uitum
martyrem xp̃i obuiam illi uenientẽ. exclamauit
q; et dix̃. Si angelus dĩ es libera nos. At ille.
ego sum inquit uitus. si sepelieris corpora
nostra. quicquid petieris adõ dabitur
tibi. Et continuo ab impetu fluminis
mulier erepta est. Conlegit q; corpora
illorum. aromatibus condiuit. atq;
in eodem loco sepeliuit. passi sunt aũ
xvii. kl̃ iulias. Regnante dn̄o nr̄o
ihũ xp̄o. qui cum eterno patre
et spũ scõ uiuit et regnat per infi
nita saecula saeculorũ. Am̃.

N. VII.

INCIPIT CONUERSACIO SCĒ IUSTINE

In lustratione dn̄i & saluatoris nostri ihū xp̄i de caelo facta & compl&is uerbis proph&arum: omnis que mundus qui sub caelo est uerbo fidei inluminatus; Et credentes dō patre omnipotente & in dn̄o nr̄o ihū xp̄o & in sp̄u baptizabantur omnes. Addebatur autem & quedam uirgo iustina patris edesi & matris cledoniae in ciuitate anthiociae que est iuxta locum que dicitur dafne. Erat autem h& audiens praylium diaconum p suam fenestram sedens & audiens magnalia dī; Quemadmodum hominem suscepit dn̄s & saluator nr̄ secundum adnuntiationem proph&arum quomodo de maria uirgine natus ē & magi adorauerunt eum & stillae uisionem; & angelum glorificationē; Signorumq: & p̄digiorum uirtutem. Et crucis gratiam & & mortuis resurr&tionem & manifestationem eius ad discipulos & in celo ascensionem & in d&tera patris sedem & in mortale eius regnum. Ha& cum audiss& beata uirgo a diacono p fenestram non sufferebat sc̄i sp̄s inflammationem; Sed cupiebat facie ad faciem uidere diaconum & non sufferens ardorem sp̄s; Dixit matris sue: Mater

audime tuam filiā; Nihil sunt hae que cottidie ado
ramus idola; Sunt aut̄ de auro & argento & æramento
& ferro & plumbo & lapide & ligno & de ossibus mortu
orum bouū & ceruorū & elifantorum contexta; Qui
bus si aduenerit unus de gali leis antequam initiat ma
nus uerbo tantum omnes simul conterē; Mater aūt
dixit · tace ne audiat pater tuus sensum tuum; h
unc ipsa dixit ad matrem suam; Notum tibi sit & pa
tri meo quia ego xp̄m adoro quem p diaconum · pra
ȳlium dedici pfecti plurimis diebus · audiens p fenestram
omnia mirabilia que fecit ⁊ hic uero p signum crucis sue
semp adest timentibus eum; Hec enī est ds̄ alius in quo sal
uemur · Et hae cum dixisset habuit in ecclesiam xp̄i adora
tionem ⁊ Mater aut̄ eius nocte in cubiculo uiro suo
ecclesio hae narrauit; Diu uero cum uigilassent uenit
eis sopor & uidebat ecclesius angelorum exercitū & in me
dio xp̄m dicentem sibi; Uenite ad me & ego regnū meū
do uobis; Mane uero surgens stupiscebant in eis quae
uiderant & dolentes suam filiam uenerunt ad eclesi
am ⁊ Una cum praȳlium diaconū & rogabant ut in
ducer & eos ad episcopum optatum quod & fecit ipse
diaconus; Procidens uero ad pedis episcopi obsecra
bant accipere signum xp̄i; Episcopus aut̄ non con
sensit; Don & adnuntiauerunt uisionem quod eis

uisus est xp̄s; Dixerunt uero ei & desiderium uirginis in xp̄o
edesius uero tatundit suum capud & barbam; Erat aut̄
sacerdos idolorum; Et procedentes iterum ad pedes epis
copi acciperunt toti tres signaculum xp̄i; Edesius
aut̄ meruit honorem prespiteri anno uno & mensib;
sex & recessit de saeculo; Uirgo aut̄ frequenter ibat
ad eclesiam a gladius aut̄ quidam scholasticus uidens
uirginem frequenter euntem in & lesiam in desideriū
eius uenit; Et transmittebat multos uiros ac mulie
res p&ens eā uxorem; Que omnib: ei dicebat; Dissspon
sata sum xp̄o caelesti sponso ipse me custodit usq; ad
aduentum suū in maculatam; A gladius aut̄ congre
gans multitudinem uirorum & obseruans eam eun
tem ad eclesiam uolebat manum mittere in eam;
Mulieres uero uel puelle que cum ea erant & clamān
tes notum fecerunt in domo eius & & euntes cum gla
dus omnes effugauerunt; Uirgo uero signum crucis
faciens in fronte salua fiebat ab omni temtatione;
Semp frequenter & lesia & uocans orationem;
A gladius autem iratus accessit ad cyprianum
magnum & pmisit ei duo talenta auri & argen
ti duo ut p male fitia caper & ei uirginem iustinā;
Ignorans infelix quia inuicta est uirtus xp̄i; Cypri
anus autem p suas magicas artes uocauit demonem;

18

& demon . . . ueniens dixit: quid me uocasti; Dicit ei
ciprianus amo uirginem de galileis potest suadere eam
& adducere mihi; Demon autē cum potestatis nihil
habens promisit ei; Dicit ei cyprianus. Dic mihi ope
ratua ut credam quia adduces mihi uirginem ius
tinam; Dicit illi demon ego desertus sum factus a dō,
Ob audiens meum patrem: Ego homines turbaui.
angelos de caelo d&raxi. Ego euam ꝑsuasi & ipsum
adam paradisi fraudaui: Ego caindocui ut occide
r& suū fratrem; Ego ꝑsuasi iudaeis ut crucifiger & ur
xp̄s; Ego commoui ciuitates; Muros allisi; Domus
effudi & alia multa cum fecerim non me uincit uirgo
ha&: accipe ergo hoc medicamentum & sparge circa
domum eius. De foris: & ego suꝑueniens paternū
meum sensum initia mei ob audi & mihi; Scā autē
uirgo surgens tertia hora noctis reddebat orationē
dn̄o dō suo; Sensit autē imp&um demonis & signa
uit se & domum suā signo crucis: Et deprecabatur
dn̄m ut fuge r& daemon; Et dicit cum lacrimis scā
uirgo omnipotens unigeniti filii pater qui homici
dam serpentem in infernum dimersisti & qui carne
indutus es ꝓpter nos saluator mundi qui caelum
& tendisti qui terram confirmasti suꝑ aquas; Qui
fecisti hominem secundum imaginem & similitu

dinem tuā dnē qui posuisti eum cum sua costa in maculate
epulari d&ua creatura; Hos aut̄ p̄ suasioni serpentis
obaudientes morti traditos misertus es eis; Donans
remissionem p&catorum & resurr&tionem uite & er
ne: Omnis creatura quam fecisti glorificat te uerum
dm̄; De p̄cor te dn̄e adiuuame & confortafamulam tuā
promittentem castitatem & digname fac quam uult
temptare; Adueniens hacora satanas & consignans
totum corpus suum signo crucis exsufflauit in demo
nem & fugit daemon ab ea: Et ueniens ad cyprianū
st&it in consp&tu eius confusus. Et dicit ei cyprianus.
dic mihi quare non adduxisti uirginem: Dicit illi
daemon non me cogas dicere quod non possum; Uidi
autem quoddam signum & dabui; Cyprianus aut̄
deridens demisit eum: Et iterum p̄ artem magicā
uocauit alium demonem fortiorem; Similiter aut̄
& hic gloriabatur & dicebat ad cyprianum: audiui
& tuam iussionem & illius infirmitatem: Ego emen
do & facio uoluntatem tuam: accipe hoc medicamen
tum & sparge circa domum eius; Et ego uado & p̄su
adeo ei. Cyprianus aut̄ accipiens & uadens fecit sicut
dixit illi daemon; Scā aut̄ uirgo media nocte surgens
horabat dicens; Media nocte surgebam ad confitendū
tibi sup̄ iuditia iustitiae tuae; Ds̄ omniū & dn̄e miseri

cordie caelestium rerum & terrestrium dominatur qui
diabolum uicisti & sacrifitium habrahe pfidem suscepis
ti: Quid dedisti hominib; potestatem conculcare uir
tutem inimici quip scm danihelem destruxisti bel & tra
conem occidisti: qui obscurata inluminasti & mortua
corpora uiuificasti & mortem confudisti qui donasti om
nib; hominib; resurrectionem: Non me dissipias pie
parce famul & ue rex & omnium dne custodi me in cas
titate in extinguibilem lampadam meam custodi
Ut intrem tectum saluator dne gloria tibi sce ds pat
& unigenito tuo una cum sco spu amen; Et cum signans
se signum crucis in nomine ihu xpi & sufflauit in de
monem & reliquid eam: Demon aut uenit ad cypri
anum & stetit contra eum & erubescens tacebat; Di
cit illi cyprianus: Ubi e uirgo ad quem transmisite
Demon aut dixit uictus sum timeo dicere tibi; Uidieni quod
dam signum terribile & tabui: cyprianus aut dimisit & ad
huc cum iniuriam; Et iterum p magicas artes uocauit
ipsum diabolum patrem demonum; Et dicit ei que est
hac infirmitas uestra uicta est uirtus tua & gloria tua
ab una uirgine; Dicit illi diabolus ego modo adducam
illam tibi tantum ut tu paratus sis; Cyprianus aut
dix diabolo dic mihi quod est signum uictoria & uae; Di
cit illi diabulus. Ego uexo illam febribus uariis & incendā

corpus eius ad fornicationem & freniticam eam fatiam
adducens ei fantasma in media nocte parabo eam
tibi ad desiderium corruptionis; Demon autem osten
dit se in spaciem uirgines scē iustinę; Et intrauit &
sedens supl&tum; Dicit: scē iustine uirgine; Ego ho
die missus sum a xp̄o ad te t&cum uiuere in castitate;
Dic uero mihi quae est certaminis tui p uirginitate; Mul
tum enī uexatam de abstinentia; Scā uero dixit mer
cis quidem multa labor uero modicus; Dicit ei diabolus
quo modo ergo eua cum ess& in paradiso uirgo conuiuens
uero seperati erant ab omni scientia; Cum aut̄ consense
runt ligno scientiae; manducare: Statim omnis sci
entiae repl&i sunt & genuerunt filios & repl&us est mun
dus; Dēs enī benedixit eos dicens crescite & multiplicami
ni & repl&e terram; Puto ergo quia si in uirginitate. p
manserimus p nihilo fatiemus uerbum dī & contemti
bile & in iuditium incendimus uelud contempnentes
& non obaudientes ei; Scā aut̄ uirgo ha& cum audis
s& surr&it turbata a diabolo & uolebat & ire foras
hostium quia cogitationibus turbabatur in corde uehe
menter; Sensit aut̄ in sem& ipsa quis ess& & qui ei lo
quibatur per spm̄ scm̄ qui inhabitabat in ea & consignans
se & orans & sufflauit diabolum; Et diabulus lique
factus ē sicut cera a fatie ignis & non conparuit;

Scā aut̄ uirgo inserediens postorationem statim fugit ab ea
inflammatio & coepit dicere gloria tibi xp̄e quieos quidep̄
muntur aperituro saluas & deduces ad lumen tuos seruos
& ad duam uoluntatem de aliena uoluntate; Dn̄e ds̄ m̄s
non p̄mittas uinci famulā tuam a maligno satana non
polluat iniquus serpens inmaculatam tuam colūbam
Sed custodi me incontaminatam ad tuam deitatem
& confige a timore tuo carnes meas & de lege tua miserere
mei; Diabulos aut̄ confusus apparuit cypriano [illegible] & di
cit illi cyprianus; Sicut uideo & du uictus ēs quem ad mo
dum & cōteri subditi tui; Quomodo uicti estis ab una
uirgine xp̄iana; Dic mihi quae est uirtus uicturiae eius
Dicit illi diabulus dicer & ibi non possum; Uidi autem
quoddam signum terribile & tabui & statim recessi dis
solutus uelut fumus. Si aut̄ uis dicere signi illius uirtutē
iura mihi & dicam tibi. Dicit illi cyprianus p̄quid tibi iu
rem; Dicit diabolus iure mihi p̄uirtutes magnas quae mihi
p̄manent non de discedere a me aliquando; Cyprianus
dixit p̄uirtutes tuas magnas non discedam umquam
Diabolus aut̄ fiducialiter dixit: Uidi signum crucifixi
& dabui & fluxi sicut cera a facie ignis; Dicit illi cypri
anus ergo crucifixus maior est; Dicit illi diabolus & iā
maior est hominibus quia p̄ ipsum misertus ē ds̄ mundo;
Quecumq; aut̄ egerimus hic & errare fecerimus homines

ibi furcella est aerea & stum lignei & infiguntur in eos
& conliduntur; Siue angeli transgressores: Siue homines
& homnes qui desseruerunt dm̄ & sic cum furca ignis offe
runtur ane tribunal crucifixi; angeli aut̄ adducent
eos cum terrore & sic accipient sententiam in & tinguibiles
igni in & ernum crutiandi; Dicit illi cyprianus ergo &
ego debeo festinare amicus fieri [illegible] crucifici ut non in ta
lem incurram poenam; Dicit illi diabulus iurasti mihi
p̄ uirtutem & ercitus mei p̄ quam nemo potest p̄ iurare;
Dicit illi cyprianus contemnote & spernote & omnes fumi
gantes uirtutes tuas. Nocte aut̄ haccognoui uirtutē
[illegible] crucis & orationis uirginis; Quomodo homnes
uos confudit & lique f & it uelud fumū; Propter quod
& ego consigno meipsum abrenuntians tibi & dae
monius tuis consigno me dicens gloria tibi xp̄e; Uade
a me demon habeo aut̄ xp̄m qui me saluum facit;
Et diabulus habiit confusus; Cyprianus aut̄ uadens
ad eclesiam ad episcopum cecidit ad pedes eius dicens
famule & celsidī signa me & cataçizame in xp̄i no
titia; Beatisimus aut̄ anthimus episcopus putans
ne forte & eclesiam uenit introrum mittere & pu
lit eum dicens; Suffitiant tibi cypriane hii qui fo
rissunt nihil potest aduersus & clesiam xp̄i inuicta
est uirtus eius xp̄i; + Nocte enī quae transsiuit transmisi
+ dicit illi cyprianus certus sū & ego quia inuicta est uirtus
xp̄i

principes demonium & ipsum diabulum ad scam uirgi
nem iustinam & uirtute crucis & orationibus effuga
uit totos & ipsum diabolum propter quod dep̄ corte
miserere & salua animā meā; Episcop: uero gratias
agens dō benedixit eum & p̄misit ire dicens ei festina
fili ad eclesiam dī & horationes incessantur redde dō;
Cyprianus uadens in domum suā omnia simulacra
confregit & p̄i&it & p̄ totam noctem lugebat quo
modo sum ausus aperire uirtute xp̄i cum tanta
mala fecerim; Quomodo benedicā eum
in ore meo cum inuocauerem multos fre
quenter inmundus demones: & mandu
cauerim de pollutis sacrifitiorum: & nunc positus sū
in cinere misericordie eius sustinens in magno aut
die sabati uadens in ecclesia orauit dicens; Dn̄e ihs
xp̄e si dignus sum uocari seruus tuus p̄f&tus; Da mihi
audire p̄ sp̄m scm̄ tuū ingresso in & lesiam desc̄is tuis
scripturis uerbum consolationis: Et cum ingressus es
s& limen & lesiae qui spl̄ lebant
& clamauerunt dicentes; Sal
uū fac seruū tuum ds̄ m̄s sperantē
in te; Et iterum l&tio p̄ph&e: &
intellegit seruus m̄s & altabitur & gloriabitur
nimis; Et iterum in spalmo uidisti dn̄e ne sileas dn̄e

nedis cedas a me & iterum apostulus xp̄s nos redimit
de maledicto legis; Iterum sc̄m euangelium filius m̄s hic
perierat & inuentus ē post hoc clamabat diaconus dicens p̄
ced&e caticumini; Cyprianus aut̄ sedebat dicit illi asterius
diaconus surge cypriane; Dicit illi cyprianus seruus factus
sum xp̄i & foras me mittis; Dicit illi diaconus nondum fac
tus ēs p̄f&tus seruus xp̄i: Dicit illi cyprianus uiuit mihi
xp̄s quia daemones confudit & uirginem saluauit & mei
misertus ē quia non; & eadem nisi p̄f&tus fuero
seruus xp̄i: Diaconus aut̄ asterius nuntia
uit ha& ad episcopum; Conuocans aut̄ eum
ep̄s interrogauit uoluntatem eius secd̄m
consu&udinem & lesiae; Et inquerens diligenter
omnia catacizauit eum & sic eum baptizauit; Post
aliquod aut̄ temp; factus ē diaconus sc̄orū sacramen
torum. xp̄i uero gratia data ē ei aduersus daemones
& omnem infirmitatem sanabat; Multos aut̄ de genti
li errore conuertens f&it xp̄ianos; Erat aut̄ & uita
eius inrep̄hensibiles & mores sine
malitia; Conpl&o aut̄ anno com
motus ē in prespiteratum & p̄man
sit sedecim annos in offitio prespiteri; beatus
aut̄ antihmus episcopus p̄cognouit suum & itum & c̄
uocans synodum episcoporum ordinauit sc̄m cyprianū

episcopum & statim dormiuit in xpo; beatus antikimus
episcopus; cyprianus aut scam iustinam uirginem promouit
fatiens eam diaconissam & constituens matrem monasterii uirginem; Multos uero
inluminabat cyprianus per uerbum dei & conuertebat ab omni
herese & augebat gregem xpi cum quo deo patri gloria una
cum sco & uiuificante spu nunc & semper & in secula seculorum am;

INCIPIT PREFACIO:

Domino meo sco que pontifice anso aldo praesole p&
ta uensae; Ursinus p&cator iussionib; optemperans
uestre parue beatissime papa in existente maxime & par
te; autulfo patre monasterii beati maxentie. Ut de uita
uel passione beati leudegarii pauca de multis eius de
bonis scribendum narrarem quod opus tuis imperiis
obsequendum edocere cupiebam sed simplicitas cordis
mei & infacunda non ualet & explicare tanti uiri lau
des uertendum; Cuius patientia modernis exorta tem
poribus quanta sustinuit retrorsus que nemo nuit
nisi illi solus cui protulit intrinsecus qui occultis latibris
priuatis oculorum atiem uidet; Quantum egisse bo
num quis enarrare posset ubi nec adsistebat minister
qui hoc cernere ualeret; Ut quod oculis non
uidebat narrare quieuisset: Nam finis operis ostendit
& strinsecus quanta intus latendo fuisset operatus: Ta
men in quo agnita eius mihi uita fuit & multorum

relatione comcomperi quamquam rustico sermone uobis
im operantib; edicere nondistuli; Sed & quibustam uerbis ppa
gare studui addisserendam ueritatis lineam; hunc tra
mitem posui; Sinuero deeius uirtutibus aliquid pre(tor)misi
nonstudio(se) + praeterii; hoc & eni sciendum puto quia quá
uis quisquis altisermones eloquentia eiusdem uiridi acta
dicere cupiat aptius. & absq; fallentib; uerbis fari nonua
leat; Et forsitam ualueram annuente dó; Clausis ac
aliquis(bu) incognitis uerbis narrare; Ideo noluit utquiqui
rustici & inliterati. h & audierint intellegant; Et eius
app & ant imitare exempla cuius intellegerent audiendu
miracula; INCIPIT UITA ET PASSIO SCI AC BEA
TISSIMI IEUDEGARII EPISCOPI

Igitur beatissimus leudegarius & progenie & celsa francorú
ac nobilissima & ortus; a prima & atis infantia aparentib;
in palatio chlothario franchorú regi traditus. ab eodem
uero rege non post multum temporis. didóni presule pecta
uensis urbis. auunculo scilic & suo ad inbuendam litterarum
studiis datus é; Quem idem praesul. cuidam di sacer
doti. uiro eruditissimo aderudiendum tradidit; Quip
annos plurimos magnis eu curis e idocuit. edoctumq; pon
tifici reddidit. receptumq; s & cum in suis cubilib; subcustodia
disciplinę retinuit; Utquem admodum idem pontif &
castum corpus custodierat. eudem qq similem effici

+ gessi quin uero ignorancia [illegible] tendo

N. VIII.

uoluit: Dicens ei. monendo cum summa reuerentia. ut
se uirginem conseruare. & uas electionis in ecclesia dī
dominus fieret: Quo obtabat eum. illius ciuitatis post se
esse epm; Et cum ad hoc opus eum cernere perspicuū.
& cum fere uiginti esset annorum. ad officium diaconatus
electus est. atque ab ipso pontifice consecratus; Deinde
non post multum temporis. archidiaconus effectus.
eodem curam sub pontifice. omnibus ecclesiis. ipsius diocesis est
praelatus; Erat enī multum facundie honestissime
deditus. statura procerus. inter plerosque pulcherrimus.
aspectu decorus. eloquio suauis. ingenio acutissimus. pruden
tia prouidus. zelo dī & amore feruidus. & perpetue uirgini
tatis uterat magnus custos; In Scripturis sacris ac legum
doctrinis. simul q: canonicis. pene cunctis praecellebat
parrochie. quem gerendam susciperat habitantibus; In
tantum uero aptissimus erat omnium senū. & coequalium
ac subiectorum. ut eloquentia sua placere omnibus
sibi conloquentib; Ita ut merentib; redderet laetitiā.
Scelera gerentib: disciplinā; Nam in parui temporis
spatio. sub pontificis scilicet imperio. magnam pacem
prouidentiam sui regiminis. tradidit pecca uensi
solo; Deinde cum quidam pater. & monasterio quod
est situm in honore beatissimi maximi obisset. iussu
pontificis. idem suscepit regendum; Quod per se fere

subaudis virgo

annos strinue rexit. eumq; magnis opibus ditauit;
Sed cum iuxta monita sui pontificis. idoneum se preparas
set. & clarus haberetur pre omnib;. tunc odor eiusdem su
auitatis in tantum processit. ut usq; in palatio regis redo
leret; Erat enim eodem tempore iunior chlotharius. cum
balde hilde genetrice sua Rex regens francorum regnum;
Qui agnita eius prudentia cupientes eum secum habere in aula
regia: Petierunt pontificem. ut suam daret licentiam
secum habitare in palatio; Qui statim iussa complens.
magnis rebus ditatum. & sapientie florib; adornatum.
Optemperans eorum uoluntati. nisus est destinare uirum;
Quem rex atq; regina Uidentes. honorifice susciperunt.
Et infra paucis dies; dulcia sua uerba & bonitatem os
tendit. in tantum. ut rex & regina simul plerique pon
tifices. ac proceres omnes. eum in amore susceperant; Et quia
uidebant eum dignum ad suscipiendum honorem. cuncto
rum consensu praecipuorum francorum. ad honorem pon
tificalem eum esse idoneum proclamauerunt: Quem
ad hoc omnes electum. agusti duno que est aeduorum
ciuitas. constituerunt pontificem; Quam cum annis. x.
strinue gubernaret. Eodem tempore rex chlothari
us qui eum epm constituerat. defunctus est; Tunc idem
pontifex haec audiens. concitato cursu in palatium per
rexit. accum suis similib; de rege tractare coepit;

Quiaudientes childericum austrasiorum regem. in adulis
centia sua. regnum iuxta sui temporis aetatem. optimedis
ponentem. Elegit quedam pars francorum. uolentes eum
regem habere; Nam ebroinus. qui maior domus fuerat
subrege chlodario. theudericum germanum. cupiebat
subrogare fratris regnum; Ipse uero ebroinus.
erat tunc odiosus inter francos; Quim&uentes bant
huius ponderis iugum. quod peundem sustinuerant
subrege chlothario. relicto suo consilio. childericum.
in totum sublimauerunt regnum francorum; Tunc
ebroinus uidens se destitutum. & pro nihilo suum esse consi
lium. territus pauore. regem petiit. ut relictis omnibus
uitam sibi concederet. & in monasterio habitare per
mitteret; Cuidepcanti & domno leudegario inter
cedente. rex consensit; Et in monasterio luxouium.
ilico distinauit ut monachus esse deberet; Rex uero
childericus confirmatus in regno. Germanum suum
thedericum cuidam seruo dei conseruandum. ac nutriendum
tradidit; Idem uero. leudegarium pontificem super omnem
domum suam sublimauit. & maiorem domus in omnibus
constituit; Qui acceptis huius regni gubernaculis. quod
quot maxime aduersus leges antiquorum regum. ac
magnorum procerum. quorum uita laudabilis existe
bat repperit ineptos ad pristinum reduxit statum; Intantum

uero. ut usq; quaq; omnia regna francorum restituerent.
Ut omnes se gratularentur regem sibi habere childericum.
ac rectorem palatii leudegarium; Cum hec pene an
nis tribus. cum dere magna agerentur. Tunc aduer
sarius. cuius ut eius est consuetudinis inuidie sue conditione.
bona destruere coepit. et sodales suos quos secum elege
rat idem pontifex habere socios gubernaculi. inuidie
malo instigare. Et inter ipsum et regem. zizaniam dis
cordiam seminare; Hisitaq; diebus. iam imminebat cele
berrimus paschalis dies. tunc flagi tante pontifice.
Ut augusti duno urbe sua. ipsum scissimum diem.
rex dignaretur celebrare; Qui nequaquam renuit.
sed implere nititur uotum deprecantis; Quicum adp
pinquante iam die vespera admissarum sollemnia celebrandum
quiest sabbatorum in sabbato sco. ut mos erat antiquus qd est inuigili
is pasche. irent pariter. et malo seminario odium inter se simul
haberent absconditum. Tunc instigator uterq; interutrumq.
malorum accidens. eidem pontifice dixit; Obseruate
sce pontifex. quia trans acta celebritate missa
rum. a rege te scias esse interficiendum. Quo semen nequa
aduersum te a tuis inimicis. quem admodum et tibi cum eis
discordia est. in hac nocte consummare est decretum;
Quod audiens pontifex dissimulando distulit. et sil et ut
ostendit ac non pro magno ducens. apparuit uultu hilaris.

=clarus

Sollemnia missarum quecoeperat. honestissime consu-
mauit; sed cum communione scam ipse. et rex percepisset.
Rex ad palatium pergens. habuit pransurus; pontifex uero
cum suo consumasset offitium. et merum cum suis ac-
cepisset. sicut est fragilitatis humane. in euens anima-
sitatem regis. tractare cum suis coepit. Quid in hoc con-
flicto agere deberet; cogitans et orans ad dnm. consiliu.
repperit. Melius sibi esse omnia relinquere et xpm se-
qui. quam locum regi dare. et manus regis sanguine sacer-
dotis in tam magno die festo coinquinare. ne
forte fierit regi francorum obprium. et ppt persequentium
nomen in tota plebe esset disceptatio; tunc
relicto rege. et omniu potentissima sollemnitatem
pro nihilo reputans. quae habebatur in mundo toto.
eadem nocte procedens. cum paucis ire coepit ubi pauper
xpi esse potuisset; hoc rex audiens. constristatus ual-
de ac merens. quendam ex suis fidelib; cum exercitu
magno post ipsum misit; qui secutus eum per totam noc-
tem. de luculo repperit iuxta iussum regis; ipseq.
pontifex deprehensus. ad luxouium cenubio relic-
to seculo ut ei licet et uacare do. humili poposcit.
pce se dirigendum; Que ptinus illuc ire non distu-
lit. qui festinus in monasterio perueniens. ibidem
ebroinum iam clericum inuenit. dicens se in eo

Tunc
aliquid p&casse; Veniam uicissim petentes. steterunt
concordes. tamen ab abbate seiuncti; & sic aliquod spatiu
temporis. uterq; penitentiam agentes. in contubernio
monachorum strenue habitare. quasi pp&uti mona
chi. conati sunt; Pidem temp; childerico rege
defuncto. germanus suus theodericus. in regno subli
matus e; h&audientes utriusq. amici desiderantes
asp&tu eorum cernere. cum fauore magno uota sua
complentes. ad ppria eos nituntur reducere; & Pergentes de
utrisque partib; ad supra dictu monasteriu. cogebant eos
procedere. & ad eorum domos remeare; Quia ingore
multo estuantes. tandem pro tantae dil&tionis
amiticia. quia fatigati spatiis terrarum. longinqui
ualde fuerant. consentientes. ad quieuerunt deprecati
onib; Cum benedictione quippe patris. quasi cu concordia
pcedentes. uenerunt simul ebroinus scilic& cum pon
tifice leudegario ad ciuitatem augusti dunu; quam
rem audiens tota ciuitas. suscitata est in gaudio;
& ciues pcedentes obuia. reciperunt eos cum magno
triupho. l&antes. Et quos receptu collo cauerunt
in sedem pristinam. ut fruerentur cum suis l&itia;
Qui cum simul l&ati summo gaudio trepudiarent.
Cupientes in crastinum. ebroinum cum magnis hono
rum muneribus ad ppria distinare. Idem uero ebroinus

eo quod recepissent patre. que amisisse plangebant. olim
gubernatore;

19

non est passus uel paulolum requiescere. fugaciter noc
te abscessit a ciuitate. & cum austrasius quos ha
buerat aliquando aduersarios. se sotiauit ut amicos.
Sed non post multum temporis. multis sceleribus gertis.
accollectis sibi malorum sotiis. francorum ꝑuim intra
uit finis; Et cum tyranni de crudelissime gere rae. tenderi
co rege se presentauit. Adque ab eodem rege. restitutus
e in priore gradu; Et maior domus effectus cogitare coepit
de ultione inimicorum. qui eum noluerunt habere sub
regulum; Quiuit leo regens inter feras ceteras. resonuit. emisit
rugitum suum eius sup francorum terras; Omnes uero qui ad
uersus eum olim cogitauerant mala tremefacti.
qui remanserant ex eius cede. prexerunt fugam; his ita
que diebus uirdi leudegarius. cum ad suam plebem
restaurandam resederet in urbe sua aedua. reminis
cens ebroinus malorum omnium que eum circa se cum rege
chylderico egisse putabat. Tunc adiunctis sibi in
consilium nequissimis inimicorum ei sotiis. consolere
coepit. quemadmodum eundem pontificem distitu
ere potuisset; Ex his enim consiliariis duo uidelicet
dido & uuagmerus nomine. capu effecti malitie
dixerunt se posse eum rapere de ciuitate. & in eum
facere uindictam. Ex qua malitia ebroini fiere
satiata; Cauisus namque ebroinus. deorum

responso. dedit eis exercitum copiosum ualde; Qui festi
ni prexerunt ad ciuitatem eduam; Et circum dantes
eam cum eodem exercitu uastabant circa muri ambi
tum; Hac eni uirdi prospiciens zelo magno accen
sus pro plebe sibi commissa dni secutus exemplum ani
mam suam malens ponere pro ouib; suis. easq; cupiens lu
solu cri facere. quam suam solu temporalem querere salute.
Tunc omnem clerum ciuitatis aggregare iussit. cum
reliquiis. crucibus. & choris psallentium. obuiam abi
it cum di laudib; suis inimicis; & sponte se obtulit
ad palmam martyrii. si uoluntas non defuisset percusso
ri; qui ad uenerant ad eu puniendum. absq; reueren
tia reliquiarum eu comprehenderunt. qui & clamans.
fertus dixisse; gratias ago omni potenti redemptori.
qui me dignatus e hodie glorificare; qui per gentes dux
erunt eu extra ciuitatem. Et implentes iussa principis
ebroini. Eruerunt oculos eius a capite; Sed cum lum
sustulissent forinsecus humanu intrinsecus incluserunt
diuinu; & tradentes eum custodib; in quod dam illu perdux
erunt coenobium; in quo latuit per annorum circulu duorum.
ibique magnu reliquit exemplum suae humilitatis. & pa
tientie. eodem tempore eiusdem germanu garinu
nomine. qui obm eto supra dicti ebroini. cum aliis quos fuga
uerant ex francorum proceribus. uagando diuersas per lustrauit

partes iussu regis gloriosi theuderici ac principes ebroini
decretum est ad palatium reuerti; Tunc & eni beatus
leudegarius & monasterio in quo tenebatur absconditus
egredi. & in presentia regis iussus est arcessiri; qui cum simul
coniuncti & obtutib: principum fuissent oblati. contume
lus affecti. & ob probrius ebroini suscepti. respondisse con
tra sunt; ha & digne patimus. quia dno peccauimus; sed
maior est eius clementia. qui nos dignatus est uocare
ad talem gloriam; Sed tu miser ebroine. qui tanta poe
na in francorum gente ultiones exquirens uitam eis auferre
cupis; multos equidem decepisti. & exules a solo paterno
fecisti; Nam magis tu exuleris. quia & temporalem gloriam
cito perdes. & dum superare cupis omnes habitatores in tota
francia. tuam potius auferes uitam. quia indignus accepisti
gloriam; Haec audiens ebroinus. furore magnore plenus. ius
sit ministris garinum abstrahi & ager mano separare ut sepe
rati uiderentur punire. & Ne simul eis delectare talia uer
bosari; Cum autem ducerentur beatus leudegarius. germanum
suum alloquitur dicens; Aequo animo esto fr karissime
quo oportet nos ha & pati quia non sunt condigne passionis
huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis
Peccata & eni nostra multa sunt sed misericordia omni
potentis dei super eminens magna est. quae abluenda delicta
se laudantium. semper est parata; Ha & ad tempus patimur. quia

morte debitores sumus; Sed illa nos & spectat uita si pa
tienter ferimus istam poenam ubi sine fine incelis habem
gloriam. Tunc ministri ad stipitem ligatum garinum
lapidibus obruere decreuerunt; Ille uero deprecatus est
dominum dicens; Domine ihu bone qui non uenisti uocare iu
stos sed peccatores suscipe spiritum seruitui; Ut qui digna
tus es ad similitudinem martirum lapidibus istam mihi
uitam mortalem auferre iubeas clementissime ueniam
scelerum meorum tribue, ha & dicens orando ultimum
emisit spiritum; Beato itaq; leudegario cupiente cum ger
manis uo. uitam presentem finire. Ut simul mererentur futurum
& beatam participare. Sed ebruinus differre uolens
eius exitum. Ut per poenas longe diu dilatas ei prepararent
ut eternam coronam acciperet; Tunc iussit eum nu
disgressibus per quandam piscinam transducere in qua
erant petre quasi claui incidentes acute; Deinde
euulsa & terre prostrato incidere ei linguam labiaq.
precepit. Ut dum oculi ablati pedes iam fatigati
lingua et labia essent incisa & dum cernere et omnem
felicitatem membrorum ablatam corporis q. pari
ter uires undiq; apparuissent negate. Dum nec oculis
cerneret uiam nec pedes incederet callem nec uel lingue
offitium tandem laudare nequi uerit creatorem;
Ac per hoc crederent plasphemi eum desperando auferre

sibi salutem: Quam laudando dn̄o celestē adipisci meruisset
ingentem; Sed quia absque uocibus cordis & auditor est
ds̄. Magisq; optat cor contritum quam elationē sup
bie: Suscepit uocem tacentis magis quam elationē
loquentium: Postulat sibi auxilium non solum uo
ce sed humilitate cordis; Nam cum se cognouisset p̄
sidium omne amisisse humanum totis uiribus
sibi p&it adesse diuinum; Nam quantum impi
&as humana eū reuocare coepit ab alto tantū
pi&as diuina sotiare f&it cum celo; Tunc quen
dam arcessiuit uirum cui nomen uua ningus
& dixit; Accipe inquit leudegarium quem ali
quando uidisti uirum supbum & consti
tue sub custodia; erit
enim temp; defectionis ei uocationis
ut recipiat quod mer&ur
a suis inimicis; Tunc acceptū ad suū p̄duxit cenobi
ū quod uocatur fiscanum ubi erat congregatio sci
monialium ac uirginū quib: p̄erat chylde mar
ca famula xp̄i; in quo multis dieb: conuersans habi
tabat: c̄ st&it sub custodia; Sed Nam & lingua praecisa
solitum recepit offitium & magnam doctrinę suę
semen ostendit in populo; Quando uō inter uirginū
accederet caterua: tam dulcia ut fertur effundebat
eloquia

[illegible] ut mirarentur quicumq; audientes quan
ta dī operar&ur clementia; Et conuersi a prauis operibus.
uelociter p&erent p°&nitentiae fructus; Nam ita dieb; ac noc
tibus in dī cultu p uigilans adstabat. ut uel paulo lum
ad necesaria corporis. uix aliquando ab &clesia procede
r&. uel quippiam somni. acciborum refectionē p cipere
potuiss&; Eodem tempore. uir gloriosissimus theode
ricus r&. Et idem ebroinus. synodum conuocauerunt
& ad quandam [illegible] uillam regiam uenientes. multā
episcoporum turbā adesse f&erunt; Ibique inter c&e
ros dido, [illegible] qui leudegarium &pulit de sede sui episcopatus
& ad p°enam tradedit. ei&tus & condemnatus ab ipsa synodo.
& cal uaria deceptus in capite. expulsus & segregatus.
a congregatione; Dein [illegible] de. &ilio
condemnatus mortique [illegible]
s&uta. poena capitis degessit
quicquid dolose in sco uiro &ercuit; Alii uero epi. tunc
a rege perebrati inū in ipsa synodo. poene similē poenā
sortiti p p&uo &ilio sunt deputati; Uua g merū
&iam quia in supradictō famulō dī ad &plendam
ebroini uindictam sotius in pnitie &titerat. Post
ea ab ipso ebroino. eo quod in eius ultione consen
serat. episcopatus gradu dolose erat sublimatū. sed Post
paulo lum inter uallo. int posito in offensā eius Decidentē.

di ut oppinatur nutu multis flagellis obtritum. Nem
pe fertur laqueo fuisse suspensum: ac morte turpis
sima ut decebat iusti proditorem condemnatum trans
misit ad tartarum; adhuc eni uirdi leudegarius in
eodem monasterio scimonialium in quo ad custodien
dum positus fuerat commorabatur; tunc & ipsum ad
eandem synodum arces sierunt non tamen intra con
cilium ne confirmatus fuisse videretur sed seorsum rex et ebroinus
cum eodem conlationem fecisse dicuntur; In qua
multa predixit futura que euenisse manifestissime
dicuntur. Ubi & ebroinus in eadem pertinatia perseue
rans ait; Multa te inquit uerbi sublimitas persua
det loquendo martirium suscipere. Ideo te
tam temerarium ostendis; adhuc multum inquit
differeris frustra tale desideras habere premium,
Nam ut me reris ita eris accepturus martyrium;
Tunc tradidit eum cuidam uiro nomine chrodo
berto. & dixit; Accipe eum inquit sub magna custo
dia seruandum. quia adhuc ueni & temp; mortis ei;
si ceum optabat funditus extinguere ut quia
a seculi gloria iam uidebat consummatum alienatum reuoca
re saltim potuisset & a meritis sanctorum; Sed unde eum
putabat abscidere inde potius eum faciebat xpo quem
desiderabat adherere; quia quantum propagabantur

eius poene tanta magis ei augebantur premia; ac
ceptum itaq. illum Cum ad suam domum de ducere & cer
nens eum & itinere ac infirmitate defessum: Jussit
ei dare ad refocelandum potum; ante quem cum
pincerna adsisteret: Lumen magnum quasi in rote
circulo de celo discendens sup capud eius refulsit;
Tunc trementes omnes qui hoc signum viderunt
dixerunt ad eum; Quid est hoc inquiunt domine quod
apparet sup capud tuum quasi in arcu lumen splen
didissimum & missum de celo quia nunquam a nobis
simile est visum; Ille aut pnus in terra adoravit
dicens; Gratias tibi omnipotens dns consolator omnium
refero qui sup servum tuum ostendere dignatus es tale
miraculum; Tunc videntes omnes quasi in ecce su
mentis positis sed tandem spiritu quidem resumptis simul glori
ficantes dm omnipotentem & conversi dicebant
ad alterutrum; Vere hic homo dei servus est; Et de
pcabant eum ad dnm pse totis viribus exorare tendere; ac de
inceps eius pdicationibus pomnia parentes pcipue familia
domus ipsius conversi e ad dicultum; Ac p hoc eius famam au
dientes p circuitum loci concurrebant ad eum verbum
salutiferum audire; Ille vero non cessabat sua predicati
one cunctos instruere Qualiter ad regna celorum vale
rent pvenire; Sed non pmultum temporis cum iam

ds omnipotens. pro tante patientie dono. decreuerat
remunerare suo fidele famulo. ebroinus iam obstina
tus. crudelitatem suam uolens in eum pficere uelocissi
me. mox post eum emisit equites. nimium pnices.
qui eum morte pmerent; Qui uenientes. susciperunt
eum de domo uiri. cui fuerat traditus ad custodiendu
& ducebant eum p loca incognita. usq; in quendam lo
cum. in quo con[illegible]stitit inquiens; non necesse habeis
filii. longius fatigare; ad quod uenistis. cito facite ut
impleatis uotum maligni; at illi uero qui uenerant
ad eum perimendum. erant enim quatuor numero. tres
& his pro uoluti ad pedes eius deprecantes uteis indulgen
tiam dare & benedictionem super eos dignare & ur
tradere; Quartus uero superbus adstabat euaginato
gladio. paratus ad eum interficiendum; Et post quam
benedictionem super eos tradidit & suis interfectorib;
uerbum dei adnuntiauit. Tunc uir dei incumbens
in orationib; ait; Dne ds omnipotens. pater dni nri
ihu xpi. p quem tuam notitiam accepimus. Ds uir
tutum & hominis creator ac totius generis humani
redemptor. Te benedico. te glorifico. qui me dig
natus es ad hunc certaminis diem pducere; Rogo deprecor
q. dne. ut ipse iubeas in me misericordiam pietatis tue
largiri. & meritis scorum tuorum me indignum facias

participem & uitam eternam consequi; Et tribue indul
gentiam his qui me tribulant. quo ego per eos in conspectu tuo.
credo Clementissime pater. glorificatus fieri; Cum hec dice
re. percussor extendens gladium. amputauit caput eius; & e
stetisse rectum corpus eius ~~extitisse~~ quasi unius horis spatium di
citur; Quod uidens gladiator qui eum peremit.
pede percussit. ut uel siccitius in terram deciderit; Sed
non multum post percussor eius arrep[illegible]tus a demonibus
& mente captus. di ultione percussus in ignem sepiuit.
ibique uitam finiuit; Tunc iussu coniugis huius uiri
chrodoberti in quandam uillam sarcingo nomine. Cum mag
no fletu plangentium. latenter ab ei fidelibus a suis deportatus.
& huius femine decreto cum uestib; in quib. trucida
tus fuerat. in paruo oratorio beatus est sepultus;
Hoc uero. die sexto nonarum octobrium. actum esse creditur;
in quo sepulcro annis duob; & dimidio. humatus fuis
se dicitur; Hisitaq; diebus. sacerdos quidam qui huius
oratorii fungebatur officio. lumen splendidum absq;
ministerio humano. in eodem cognouit noctib; fuisse
locatum; Unde rumor magnus. emanauit in circuitu loci
illius; Et ueniente ad eius beati martyris uenerandum
oratorium multa turba languentium. diuersis in
firmitatib; dementos sanauit; Claudis scilicet gressum
dedit. cecis lumen tribuit; Obsessos a demonib; mun

dauit; & Multis uirtutib: in huius loci uenerandi habi-
tu lumen diuinū emicuit. hoc itaq; ut eiusdem & clesię attesta
tur sacerdos; Nam & huius sacerdotis minister
Clericus. ipsius & clesię custos certus quadam nocte latrocinium
passus. ē ita ut a latronib; omīs substantia sua fuisset
ablata; inter quam caligōla inquiunt beati martyr
ris. quam p reuerentia sibi reseruatā erat habuerat
absconditā. Quam latro nesciens. secum portauit.
Qui matūre abstrato suo consurgens. & ad domiciliū suū
pgens. inuenit omnia sua furata; festinus pgit ad huius
uiri sepulcrum. Deprecans ut redderet quod furto p
diderat; Nam tota illa die & sequenti nocte. in oratio
ne ad eius tumulō ieiunans. & spalmodię insistens
adstetit; Cum uero expl&a oratione. ad suam cellōlā
remeasset. omnia que p diderat nihil & eis deminuto. cū
caligōla beati martyris salua inuenit; Dominus uero
latronis qui iurauerat. qd nequa quā hoc malō egisset.
Reuersus domum. protinus finiuit uitam; Seruus quoq; ue
ro scelus quod fecerat. male consummauit; Tunc ma
gis ac magis fama beati martyris longe late q. prupit; que paulo
lum post ea quā gesta sunt. ebruinō non latuerūt; Quibus
auditis nuntium misit occulte. qui hoc inquirerēt stu
diose. & sibi uisa adnuntiarēt; Qui nuntius iussis illius
obtemperans ad eius accessit tumulum. & interrogans

custodē. dedicit ubi martyris corpus requiescerit; Sed
accedens. orationi dedignatus incumbere; Quin potius eū des
pitiens humū pede percussit. & stulti loqui o dicens eo
quod nescir & uirtutes dī; & eni mortuus inquit uirtutes
nequaquā facit. Qui miser reuersus priusquā nun
tiar & ei a quo missus fuerat. in semet ipso cognouit
quantis scs martyr uirtutib; pollerē; Dum enim uero
iter carperē. ilico uitam perdidit. Et ei a quo missus fue
rat. minime renuntiauit; his itaq; cognitis ebroinus.
tacitus corde retinebat. & tenens intra se uere cundiā
praeter coniugē minime manifestare audebat; Ne for
te crescente gloria martyris. sua quitale lumen &
tinguere cupiebat. tanto magis ubiq; rumor uirtutū
supdicti beati martyris dilatatus radiabat;

Transacto uero spatio poene annorū trium. s. per
hunc lugendū ebruinū. qui hanc lucernam ausus
fuerat & tinguere. Sermo diuinus ad impl &
Namqui gladius multos interimit. percussus gla
dio & ipse periit; Infelix ac miser. quitantis honorib;
sublimatus. in trib; mundi partib; dilatata fama indu
strie sue pollebat inter homines quo noluit in suis ini
micis dī mandatū implendo. indulgentiam tribuere.
Eos uero ulciscendo. multos in regna caelorum fecit
Introire; Quam obrem credendū ualde est. ut quitan
eēt diminuta in populis. Sed his spatiis dierum. quantū ille
bonum miser latere cupiebat.

tos sacerdotes ac proceres. ultionis sue crudelitatis inter
emit: Se potius & erna poena preparasset; Et tam &
celsam quam nullus francorum habere meruit gloriam
perdidisset. & beatam uitam quam per patientiam adi
pisci quiuerat. amisisset; Sed postquam infelix ebro
inus uite finem dedit: Quod inuidia ductus dedi ser
uo absconderat. magnis laudib; longe late q: percrebu
it; Tunc plato e cum laude in palatium. quod multis
diebus ab emulo latuit absconsum; erat enim ibi multitudo
magnorum. maxime episcoporum scilicet ac proceru; quidum
conlationem de sco martyre inter se haberent. & admi
rarentur quod de eo audiebant. Tunc uir uite: uenerabilis. & sci
tatis anso aldus epr. urbis pictauensis antestes uer
bum intulit. dicens; Utinam daretur mihi optio.
quia notum est. ipsum meum esse parentem. & ex parochia mihi
commissa. ut ad honoris mihi procederet gratiam. quatenus Ueleius cor
pusculum. habere meruissem mecum; Ibi enim erat herma
na charius pontifex. qui ei successerat in episcopatum
In agusti dunensi urbe. & ipse ait; Iuste mihi datur
huius uiri corp; quo iustum est ibi eum requiescere.
ubi fuit epus; Tunc quoque uintianus presul arela
tensis. in cuius fuerat diocesi interfectus. dicitur
respondisse; Nequaquam ita fiet. ut sci pontifices locuti
estis; Sed mihi debetur huius beati corp. habere quam

huic loco datus est. in quo dignatur requiescere; Adstan
te uero cunctorum turba praesolū decernentes ut ie
iunia & orationes in hoc conflicto fierent. Ut p hoc dig
nar&ur dn̄s ostendere. in cuius diocesi iure deber& requi
escere; Ha& audientes adquieuerunt decreto. & fac
ta oratione cum ieiunio. in tribus paruis epistolis. defi
nitiones scriptas. supaltare posuis. ut transacta
oratione. per eos dn̄s declarar&. in cuius sorte hoc scm̄ bea
ti martyris corpusculum puenir&; In crastina uero die.
oratione compl&a. ac missarum sollemnis consūmatis.
Unus & ministris iussus a pontificib. manū incognitā subter
palam posuit; & cognitio ueritatis in manū suā puenit;
uidentes cuncti qui huic spectaculo aderant. cognoscen
tes acclamauerunt; Anso aldi pontifex esse iustitiā;
& Quo huius rei epistola a paruiss&. declarabatur quod
ueraciter tener&ur; Iam tunc sine ambiguitate
confirmato consilio. cuidam uiro di. abbati suo nomi
ne audulfo. ab eodem beato martyre olim nutrito.
Iisdem pontif& anso aldus. iussit ut festinus
ppt hoc scm̄ corp; pger&. & cum reuerentia debita ip
sum. usq: solū pecta uense deferr&; Ut ibi prius in
ciperat cultum di & ercere. ibi eius lucerna omni tempo
re suo lumine emicar&; Tunc uir di scī sui pontifi
cis iussis obtemperans. gaudens cum festinatione

per rex it. ac peruenit ad locum. ubi sci requieuerat corpus
scolum; Quod audientes multi qui inhabitabant in circuitu
loci monachorum videlicet cetero rum q. uirorum ac mulierum
deuotione magna compuncti festinantes concurrebant
ad locum; ibiq; cum sanarentur multi a languoribus
diuersis. exultabant. ac laeti cum magnis laudibus;
et turba multorum canentium simul et flentium ipsi
us sci martyris sicut iussum erat a glorioso domno
rege. promouerunt hoc scm corpus; Ergo dum iter pe
gerent. de uulgante fama pertineris loca. cooperunt
undiq; sponte. dextra leua q. concurrere et
monasteriis. uiculis. ac uillis. turba monachorum
clericorum. ac populorum cum crucibus. cum incensis
cereis. magnisq; suauitatum odoribus obuiam pce
dentes; Tanta et eni erat multitudo. ut uix quis
quam accedere posset ad ferrum; Ut uel acceptis cornibus
deferre possent scapulis; Nam quisquam quecumq;
tenebatur infirmitate. etiam si ferrum accedens tan
gere potuisset manu. statim ad pristinam reuteba
tur sanitatem: Nulli et eni negabatur sanitas.
si cum fide tangere huius ferrum oportuit fim
bri tc; hac agendo. peruentum est in carnotenam
parrochiam in quandam uillam. cuius est uocabulum
gaudiaco. ubi erat puella quaedam nomine

randinga que ab annis septem in parentum
domo iacebat. ceca muta & paralitica; Quae cum
oblata a parentib; ad ferrum beati mar
tyris fuisset. eadem nocte sopore detenta uisu
sibi uidisse dicitur. Duos uiros splendidos cum reli
quiis sibi adsistentes ante eam stetisse; Sed cum
euigilasset. & secum uisionem mirarent. & oculi eius
reciperunt uisum & pedes gressum. & lingua locuti
onis officium. Ita ut exclamaret dicens; gratias tibi
ago omnipotens ds. qui per scm martyrem leudega
rium ad integram sanitatem restituta sum; ad
hanc laudem erecta omnib; membris sana cum pa
rentib; prexit ad ppria longo tempore post modu
uictura; Deinde cum interritorium toronicum
peruenissent. in uicum uocabulo solomnaco cui ppe
aderat quedam mulier ad emonio uexata. quod
audientes parentes eius. trahebant ea per bra
chia; Quae cepit uocib; magnis clamare. quia nolebat ad sci uiri
ferrum accedere; sed inuita tandem ptracta ad ei
peruenit ferrum; Que cum tetigisset paulolum
huius ferri uestimentum. mundata ptinus est
ad emonio; Et reuersa ad sensum proprium magis
circa ferrum uolebat adsistere. quia ab aduersa
rio se iterum metuebat arripi. & quo iam libera

facta secernebat sanā; his itaq; gestis puentum est
ad toronos urbē; hoc audiens eius ciuitatis ponti
fex quitunc erat uirdi bertus. pcessit obuiam cum
choris psallentium. cum lampadib; uel omni ho
nore habeo acceptam cum suis ferēru pmediū
transire ciuitatis. Quaedam mulier accusata pmor
te uiri sui. collo ac membris tenerēur catena. cum
traherēur a custodib; exclamauit dicens; subueni
mihi beate leudegari. quia innocens pereo. falsis
accusatorib; alligata; Cum hoc dixisset. ilico con
fracta catena a collo cecidit. & manib; eandem
sup ferēru pieit. & apparuit idonea. que fuerat
absq; more poena punita; Cum uero idem ponti
fex. cum magnis laudib; p suam parrochiā. hoc scīm
corpus deduxisset. & introisset intra pecta uen
se solum. ad quod erat destinatum. requieuit
paulolum in quodam uicolo hic urande uocabu
lo; ubi obuiam occurrens quidam claudus.
cum se. in orationib; ad sci corp; in terra pieciss&. sta
tim sanus factus. & sup pedes suos erectus. ad ppria
est incolomis reuersus; hoc audiens quedam muli
er. a cuius manib; ablata fuerat species ppria fac
ti sunt eni eius digiti curui. ita ut in medio fixi
palme in tantum ut ungues. in carne essent absconse.

propriā amiserat uirtutem; Ipsa tamen cum ad ꝓpin
quasset ad ferrum. inuocatum nomen dn̄i & sc̄i mar
tyris directa ad pristinam sanitatem manu grati
as agens dō reuersa est ad ꝓpriam domum; Sed & hoc
non est silendum miraculum. quod uirdi ansoal
dus pontifex audiens sc̄m ad propinquasse iam corp;
uelocem ministrum direxit. qui in extrānis uilla
sua dare habundantiam uini. Unde pauperes
& uulgus reliquū qui comitabantur cum sc̄o cor
pore habere potuissent ad refocilandum se refec
tionem; Sed cum hoc fuisset actū. non ꝑ multum
spatiū nuntiatū ē. quod omnia uasa que intra
apotheca unde ipsum uinū exierat. poene uacua
remanserant. tam plena esse uidebantur. ut & iā
superfluentia uina. in pauimenta deciderent. Ipsa
tamen uascula plena remansissent; Post hoc uero
cum aduentenda fluuiū. in uico sannune uocabu
lum peruenissent. Erat uentus contrarius. super immit
tens ipsum flumen tumidum undis; pariter meruen
tes nautę. coeperunt prohibere introire nauem. ne naui
gantes perdita rent in flumine; tum uirdi abba
iam dictus. cuius cura erat deferre sc̄m corp; confidens
de meritis sc̄i martyris compulit eos dicens; mittite in
nauem & transite securi. Quia d̄s omnipotens potest

ꝑ huius sci meritum has undas cõpescere; Cum aut̄ posi
tum fuisset in nauem. & nauigare coepissent nautę.
statim quieuerunt uenti. & ꝓspere ipsum flumen tran
sierunt; Sed cum ibi nocte in ecclesia requieuissent.
quędam peregrina mulier cum infantu locaęco par
uulo aduenisset. tota illa nocte in oratione ꝑuigilans.
De luculo uero infans. lumen quod amiserat recepit;
Deinde directo itinere ꝑgentes. ꝑuentum est. ad quan
dam uillã gallinacoꝝ; ad quam uirdi ansoaldus antes
tes obuiam accessit cum suis. scilicet cum multitudi
ne clericorum. uulgi populorum. & pauperum. cũ
turibulis; ac incensa flagrantia cum crutib; & cereis
accensis. agminib; q. multis canentib; hoc scm̄ corp; sus
cipiens. ꝑgere cepit ad urbem; Tunc ibidem quędam
aderat femina. multis iam annis in tantum curua.
ut & iã capud infixum. pene terrę; Quę heserit. Cum paulꝰ lum
oculos erexisset. orans ad sci martyris ferreroꝝ. reuersum ẽ
ad pristinam rigorẽ eius corpusculum; Mirans hac
pontifex. & om̄ cum ipso adstantes uirtutem di Ac bea
tissimi martyris. Tamen cum canticis & magnis
laudib; ꝑuentum est urbi. & in suburbano barrochię
in quo beata radegundis requiescit. Introiuit cũ scõ
corpore martiris; ibiq; aderat quidam paraliticus.
& in eius protinus aduentu sanus factus. & quod

dam itineris spatium secutus ferrum remansit sanus;
Et cum ad basilicam sci hilarii delatum fuisset beati
corporis vsculū. Alius paraliticus iacens in uia et eius
tangens ferrum sanus ptinus factus est; paulo
post quaedam puella ceca scm dī inuocans lu
men amissum recepit; Quae secuta usq; ad eius
tumulum pueniens hucusque deuota deseruit;
Igitur cum ipsum scm corpus amotum fuisset ab
urbe ab ipsius ciuitatis psole Cum suis sacerdotib;
et ministris propriis humeris fuisset quibusdā
spatiis locide portatum et usq; genino ia loquo
dam uico cū magno triumpho fuerit delatum.
Ubi turba magna monachorum et sci maxentii
coentibium. In quo prius abba fuerat constitu
tus. Gaudentes obuiam pcesserunt; Suumq;
pastorem cum pauore magno suscepturi. De
uotione magna cum psalmodia in eadem
ecclesia pnoctarunt; Diluculo uero quedā
accidens mulier detulit semiuiuum brachiis
infantulum poene annorum trium; quae prius
quam ad scm corpus paccederit. Inuocans dnm
xpm accessit eumq; deportando accidens posuit
sub ferro. Et cum fletu inuocauit scm uirum
dicens. Dne redde mihi filium meū; et cum fere

porarum trium spatium hac depcando cla
mare. quasi de graui somno euigilans infans.
uoce quaualebat infantia. matrem requirens.
Ait, mater. ubies, ipsa gaudens. recepit filium re
diuiuum. quem amiserat defunctum; hoc ma
gnum & admirabile fuit miraculū. ex quo mag
gna fides processit in populo. Dedam pfecto
uiro. cuius gloria manet in celo; Inde uero
sublatu corpore beatissimi martyris. &
quem admodum decebat talem uirum deferto.
ire coeperunt ad monasterio
beati maxenti. in quo prius pater fuerat effec
tus monachorum; quia inibi coeperat prius men
tes hominū puersorum. mutare ad cultū diuinū.
iusto iudicio dī ac pruidentia censetur. ut uirtutib;
fulgenda summis. exemplis plurimis adnecteret
dī operib; cum aut deferretur. occurrunt ei in uia
duo pauperes. scilicet uir cum uxore. uir enī uno oculo
ablato. cum iunxuō duobus; & uterque accedentes
ad ferrum. mulier & fide. lumen recepit oculo
rum. Uir eius dubitans. recessit cum uno cecus;
prius & enī antequam accederent. uir trahebat
funiculo caecum; Recedentes quidem. uxor ac
cepto lumine. uicem reddens uiro. trahebat post

modum cecum; Sed prius quā monachi deipso ce
nabio ineius properassent occursum. quedam pu
ella queiacebat inatrio beati maxenti paralitica
ita ut in omnib. membrorum amisisset paturae
officium; que cum nomen audisset beati leude
garii. manus una restituta est sanitati; Cum ue
ro die tercia beati martyris corpus inipsum
uentum p latum fuisset atrium. omnia membra eius dis
soluta. omni que infirmitate amissa inpresti
nis reuersa officiis. tota incolomis est redac
ta; hoc uidentes qui ibidem aderant miraculo.
tanta undiq; ac gressa populi multitudo. ut uix
ecclesie seu atria capere potuissent. Omnium
aduenientium populorum cateruā; inter ea mu
lier alia ex longinquo ueniens. perditum lumen
oculorum. cum ad sci martyris accessisset tumulū.
Recepit lumen quod amiserat; quedam ad tales
cens. simul & puella demoniis uexati. Contre
me facti accessissent ad loculū cū uomitu san
guinis euulsis demonib; ad suam peruenerunt sa
nitatem; Multe & innumerabiles uirtutes
in illis dieb; per eundem dī martyrem operates;
Nam quecūq; uenissent multorū languentiū
caecorū. surdorū. mutorū. aredorū. c laudo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

rum. atq; ademonib; uexatorū. reddita est
incolomitas sanitatum. in ipsius beatissimi
martyris honorem; Jusso uō pontificis domni
ansoaldi epi. & obediente audulfo patre illius
monasterii. mire magnitudinis fabricata est
domus; cuius fabrice edificiū est dissimile om
nium basilicarum construccionib; quae consūma
ta. supradictus pontifex ansoaldus. uotum
quod uouit pficere uolens. ad eum locū accessit
cum omnib; sue & lesie. ac turba magnifico
rum. cateruaq; pleuei populi magna ual
de. & cum magnis laudib; scm sepeliuit cor
p; beati martyris Leudegarii epi; in quo
loco operantur mira ac uirtutū Cottidie.
ad huius mirabile tumulū. ad laudem
& gloriam dni nostri; cui est honor & uir
tus & imperiū in secula seculorū amen.

Explicit passio sci Leudegarii Eπickωπι